

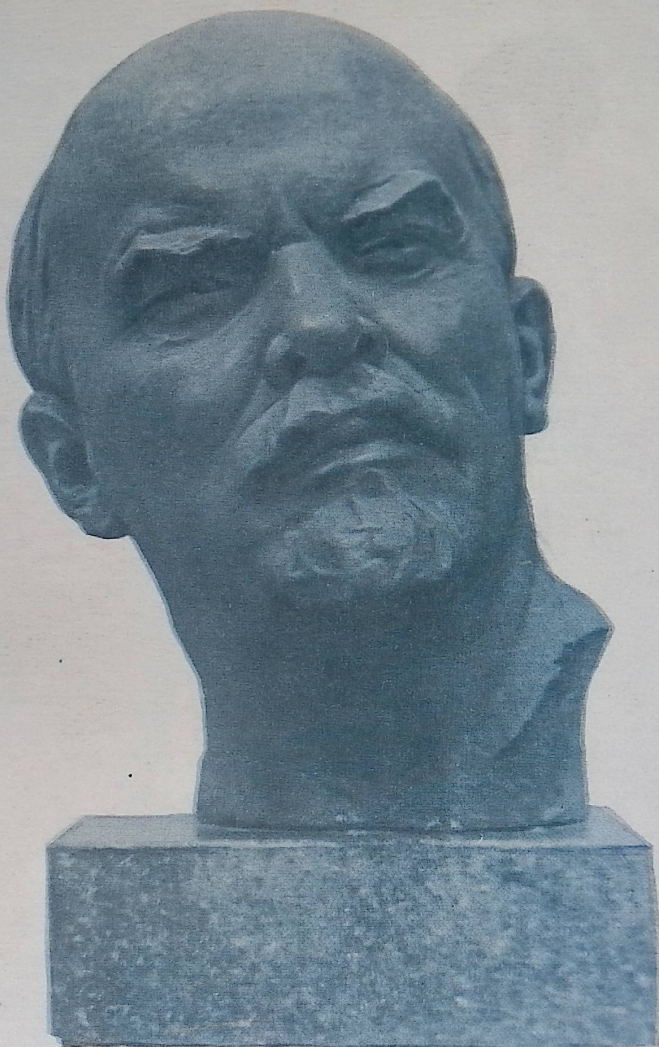
140
1956 / 3

ՀԱՅԿԵՆԻ
ՇՆՔԱՐԱՐՈՅՑ

Յ. Ռ. Ա. Ն. Ե. Կ. Ո.

№ 11
ՆՈՎԵՄԲԵՐ
1956

ვ. ი. ლენინი

თბილისში, ვ. ი. ლენინის სახელობის მოედანზე დადგმული მონუმენტის დეტალი.

მოჭანდაკე ვ. თოფშარიძე

ქ ი თ ნ ე რ ი

საპარტიო ალკა ცენტრალური კომიტეტის
შოკვლეთიური საბავშვო შუხნალი

№ 11

ნოემბერი, 1956 წ.

წლიწადი XXX

6943

ო ქ ტ ო მ ბ რ ი ს დ რ ო შ ა

გინახავთ? ბადის ოქროსფრად ბრწყინვა,
ფორთოხლებს მწე რომ წაეკიდება?!
გინახავთ? ჩაის ბუჩქები მწკრივად
ფერდობებს როგორ გაეკიდება?!

ტრაქტორის ბრძოლა გინახავთ მინდვრად?!
ნორბლის და ყურძნის მოსავლის ხევი?!—
ეს არის ჩვენი სამშობლო წმიდა,
ასე რომ სჩქედს და ასე რომ ჰყვავის!

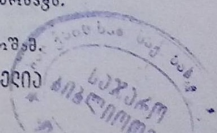
გინახავთ? ჩვენი რუსთავ-ქალაქი,
ახლა რომ თითქმის თქვენი ტოლია,

ანდა სამგორის მინდორ-სანახი,
სამ გორს შუა რომ ზღვა ჩასწოლია?!

ეს ყველაფერი სამშობლო არის,
ჩვენ მისი ძალა გვწრდის და გვინახავს;
იგი ასეთი დიდი და მძლავრი
ჩემს ბავშვობაში მე არ მინახავს.

ეს ყველაფერი სამშობლო არის,
მკვრდს რომ მზისფერი ქათიბი მოსავს.
იგი ასეთი დიდი და მძლავრი
მოგვცა დიადმა ოქტომბრის ღრღოშამ.

ალკო მენაგია

მ ა ნ ი ა ს გ ზ ა

(ნამდვილი ამბავი სამოქალაქო ომის დროიდან)

1

კომკავშირელი ვანია შპარკოვსკი კისლოვოდ-სკის ახალგაზრდობის თვალი იყო. მხიარული, თავაზიანი, გაბედული კომკავშირელი ბიჭუნა ყველას უყვარდა, ყველა ახალგაზრდა პატივს სცემდა მას. ის მუშაობდა ახალგაზრდათა შორის, ეწეოდა აგიტაციას, რაზმავდა ახალ ძალებს. მას უყვარდა მიტინგებზე გამოსვლა, პათოსით, აღფრთოვანებით ლაპარაკი. მას სჯეროდა, რომ საბჭოთა ზეღისუფლება დამყარებდა ქვეყანაზე ბედნიერ ცხოვრებას და მოუწოდებდა ახალგაზრდობას იარაღით ხელში დაეცვა იგი. ამიტომ, როცა 1919 წლის დამდეგს წითელმა არმიამ დასტოვა კისლოვოდსკი, ის იარაღით ხელში გატყვე წითელ არმიას. მასთან ერთად წავიდა ბევრი მისი ამხანაგი.

დღეს სასწრაფოდ ეახლა პოლკოვნიკს.

წითელი არმიის წასვლის შემდეგ ქალაქი გენერალ შკურის კაზაკებმა დაიკავეს. ქალაქში გაშვებულ ტერორი და აღიშართა სახრჩობელები. სჯიდნენ კომუნისტებს და ყველას, ვისაც რაიმე კავშირი ჰქონდა კომუნისტებთან. ჯერი მიდგა ვანიას დედაზე: შენი შვილი რატომ არის კომკავშირელი? ბედზე, პოლკოვნიკი, კონტრდაზვერვის უფროსი, ვანიას დედის ახლობელი — ბიძაშვილი აღმოჩნდა. მან გამოიძახა ვანიას დედა და უთხრა:

— ჩვენ გვაქვს ცნობა, რომ შენი ბიჭი ბოლშევიკებში ჩაწერულა. აცნობე მაგ ცინგლიანს გა-

ნებოს თავი იმ ყაჩაღებს, თორემ, თუ ხელში ჩამივარდა, ავუწვავ ზურგს, ვასწავლი ჭკუას!

გავიდა ორი-სამი კვირა და ვანია მართლა ჩაუვარდა ხელში პოლკოვნიკს. ვანია დაბრუნდა კისლოვოდსკიში არალეგალური მუშაობისათვის, ქალაქში იგი იცნეს და დააპატიმრეს. არალეგალური მუშაობა ფრონტის ახლო ზურგში მძიმე დანაშაული იყო, და ვანიას ჩამოხრჩობა მიელოდა. გან: ცოტა ჩამოხრჩეს?! განა ცოტა მსხვერპლი გაიღო რევოლუციამ?! ხალხის საუკეთესო შვილები აპყავდათ სახრჩობელაზე და ეს ხდებოდა ყოველდღე, ყოველდღე...

და რადგან ეს ხვედრი ელოდა ვანიასაც, დღეს სასწრაფოდ ეახლა პოლკოვნიკს.

— ხომ გითხარი ჭკუას ვასწავლი-მეთქი? — გაბრაზდა პოლკოვნიკი. — ნახოს ახლა!

— პო, მაგრამ ჭკუის სწავლება სხვაა, ის კი... ის სხვაა... — წასკდა ცრემლები დედას.

პოლკოვნიკი მიხვდა, რომ სიტყვა სახრჩობელა ვერა თქვა დედამ.

— როგორ? ჩემი ნათესავი და კომუნისტი? კომკავშირელი?! — ზიზღით დამარცვლა ეს სიტყვა პოლკოვნიკმა. — შენ გესმის რას ნიშნავს ეს?! მე ოცდაათი წლის ვარ და უკვე პოლკოვნიკი ვარ. ჩვენი ოჯახიდან ყველა გამოჩრეულა მეფის

პიონერული სიმღერა ლენინზე

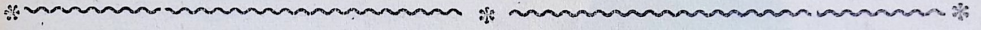
ყოველი დღის გარიჟრაჟი,
ყოველი დღის დილა
შენი სახის სიკაშკაშით
გვითენდება ტკბილად.
ამ დიდ ნათელს ქვეყანაზე
ვერვინ დაგვიჩრდილავს.

რა ხანა დაიპარხა
ხნელი დროის ღვარძლი.
აყვავილდა მინდორ-ველი,
ყანა, ბალი, ვაზი

და მწესავით აკაშკაშდა,
ლენინ, შენი აზრი.

სანამ ქვეყნად მიწა არის,
იხარებენ ხენი.
სანამ ქვეყნად მზე ინათებს,
იბრწყინებენ ღღინი,
სანამ ქვეყნად სიცოცხლეა,
შენც იცოცხლებ, ღღინ!

პაპი გენაძე

ერთგულებით. ერთი შენა ხარ გარიჟრული, სოციალისტი!.. გაპყვევი ვიღაც ვიგინდარას, მშიერ მასწავლებელს, მეფის მტერს, პოლა ახლა ის მოიძვე, რაც დაგითესია!

— ეს ძველი ამბავია, რა საჭიროა ახლა ამისი გახსენება? — აენტო დედა, მაგრამ უცბად შეიკავა თავი. საჭმე ხომ შვილის სიცოცხლეს ენებოდა. — მე შენ ხელოთ მიტარებხარ, რამდენჯერ სიმღერით დამიძინებხარ.

პოლკოვნიკი ჩაფიქრდა. შორეულის მოგონებამ გაუელვა თვალი.

— ეგებ სულ არ ჩამქარალა ამ ბრჭყვიალა ჯალათში ადამიანური გრძნობები? — გაიფიქრა დედამ და განაგრძო, — გახსოვს, შენ რომ პატარა კადეტი იყავი, სულ მე გიქარგავდი ცხვირსახოცებს?

პოლკოვნიკმა გაიღიმა:

— ეჰ, რა კარგია ბავშვობა!

— ჩემი ვანიაც ბავშვია, ჯერ ჩვიდმეტი წლისაც არაა, — ამოიოხრა დედამ.

— კარგი! კარგი! — დამშვიდა პოლკოვნიკმა დედა. — წადი შინ, შენს ბიჭს არა დაუშავდება-რა.

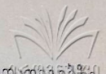
— მე ვერ წავალ შინ, — უპასუხა დედამ. — რა ვიცი რა მოხდება? აი, მოვიდნენ გუშინ შენი კონტრადაზვერვიდან და გამძარცვეს. ეს უნდა იცოლო შენ. წაიღეს ოქროს საათი, წაიღეს ბეჭდები. თან დაემუქრნენ: შეილს ჩამოგისრჩობო... ვერა, მე ვერ წავალ შინ, სანამ ვანიას განთავისუფლების ქაღალდს არ მომცემ.

პოლკოვნიკი ერთ ხანს დუმდა. შემდეგ დაჩეკა. შემოვიდა აღიუტნატი, ულვაშგაპარსული, კოკაინისაგან გაფითრებული, თეთრი აქსელბანტებით მოელვარე.

— დასწერეთ, გეთყვია, განკარგულება, რომ ის ყმაწვილი, შპარკოვსკი, განთავისუფლებულია... ჩემი ნათესავია, არ შეიძლება მისი დასჯა!

განკარგული დედა ქუჩაში მიდის... აა, შივა ხატუსადიშა, წარადგენს ამ ქაღალდს და ისხნის შვილს.

მაგრამ ის იყო კომკავშირელი, და თავი ეჭირა ამაყად.

— მესმის! — უბასუხა პოლკოვნიკს ადიუტანტ-მა და შეტრიალდა ქუსლებზე.

2

გახარებული დედა ქუჩაში მიდის და ხელში ჩაბღუჯული აქვს პატარა ქალაღი. აი, მივა სატუხალაში, წარადგენს ამ ქალაღს და იხსნის შვილს.

მიდის და აგონდება დედას, თუ როგორ დაყავდა სკოლაში პატარა ვანია ამ ქუჩით. როგორ უხაროდა ვანიას სკოლაში წასვლა. როგორ შეჰხაროდა პატარა ბიჭი ხეებს, ყვავილებს, ჩიტებს. უაქველად გაჩერდებოდა ნარზანის წყაროსთან და დაღევდა წყალს.

სიმღერა უყვარდა ვანიას. და გაახსენდა დედას: შეჰკრებდა ვანია ამხანაგებს, დაიწყებდა სიმღერას და ისმოდა ჰაერში მხიარული ჰანგები.

ერთი რამე კი ჰქონდა დედა-შვილს სადავო: თმები. სკოლა მოითხოვდა თმების შეკრეჭას, ვანიას კი

უყვარდა თავისი ხუჭუქა ქოჩორი. არაფერზემე ვანია წამოიზრდიდა თმებს. იმ თმებით წაფილდა სკოლაში. სკოლიდან კი ბუზღუნით ბრუნდებოდა. დედა, რასაკვირველია, სკოლის მზარზე იყო. მხოლოდ რევოლუციის შემდეგ მოუშვა ვანიამ ქოჩორი, როცა არავის ეცალა ქოჩორისათვის...

— სულე! — გამოარკვია დედა ცივმა შეძახილმა. ხისტმა გაიელვა თვალი.

დედამ ახლა დაინახა, რომ საპატიმროს კარებთან იდგა. აჩვენა ქალაღი. გაუღეს კარები. შეიყვანეს უფროსთან. თავაზიანად, ღმილით მიიღო უფროსმა. სავარძელი შესთავაზა.

— დიდი სიამოვნებით! დიდი სიამოვნებით! — უთხრა საპატიმროს უფროსმა დედას. — მაგრამ...

— რა მაგრამ, ბატონო კაპიტანო?

— თქვენს ქალაღს დაავიანდა. პატიმარი შპარკოვსკი, ბატონი პოლკოვნიკის განკარგულებით, ეს-ეს არის სახრჩობელაზე გავგზავნეთ. მას ჩამოახრჩობენ პიატნიცის ბაზარზე. თქვენ აქაური ხართ და იცით, ალბათ, სადაა პიატნიცის ბაზარი. აი, აქედან რომ გახვალთ, მარჯვენეი რომ მოუხვევთ...

დედას არ ახსოვს როგორ გამოვიდა საპატიმროდან, როგორ გაექანა პიატნიცის ბაზრისაკენ, როგორ გაჩნდა პიატნიცის ბაზარზე.

სახრჩობელები იდგნენ ყაჩაღებებით და ხალხი სულგანაბული უყურებდა ჩამოხრჩობილებს.

— კიდევ ერთი მოჰყავთ! — გაისმა ხალხში. — შპარკოვსკი! ჩვენი ვანია!...

დედას სუნთქვა შეეკრა. ხალხმა დაინახა უბედური დედა და გზა გაუხსნა სახრჩობელამდე. და იმ წუთსვე სკამზე აყვანეს ვანია.

ნიავე ურხველად ლამაზ ქოჩორს. დათვლილი იყო მისი სიცოცხლის წუთები. მაგრამ ის იყო კომკავშირელი და თავი ეჭირა ამაყად, ვაჟაკურად. მან იცოდა, რომ ამ უქანასკნელ წუთებშიც შეეძლო ცოცხლად დარჩენილია სამსახური. ამიტომ შესძახა მტკიცედ:

— ჩემი ახალგაზრდა მეგობრებო! ამხანაგებო! მე მკვდები რევოლუციისათვის, საბჭოთა ხელისუფლებისათვის! მე მკვდები იმისათვის, რომ თქვენ იცოცხლოთ დაამიანურად! გაუმარჯოს...

მაგრამ არ დასცალდა ვანიას. ჯალათმა მარჯუეთი ჩამოვიდა კისერზე.

მაშინ გივაც ახალგაზრდამ დაამთავრა ვანიას სიტყვები:

— გაუშარჯოს საბჭოთა ხელისუფლებას!...

დედამ კი შეჰკვილა და პირქვე დაეცა მიწაზე... როცა დადამდა, რამდენიმე ახალგაზრდამ დასტოვა ქალაქი. ისინი დაადგნენ ვანიას გზას...

ბ. ბაგში

ნახ. ალ. ბანჭელაძისა

ზ ვ ე ნ ი ბ ო რ ო ღ ი

მ რ მ მ ტ ი ღ ა-ძ მ ა

1

ზაფხულობით ზვენიგოროდს იკლებს ფრთოსნის ურამულა. იქ ტოტიდან ტოტზე სტიან მესკიები მხიარული.

გზისპირ დგანან ნეკერჩხლები, ნეკერჩხლებქვეშ ფარდულია. იქ ახალი ოლა-სახლი სერზე წამომართულია.

მთელი ორი სართულია, ბარე ოცი ოთახია. შიგ ორმოცი და-ძმა ცხოვრობს, მაგრამ ერთი ოჯახია.

გამოდიან მდინარეზე, თამაშობენ ადრინად, ადვილებენ ზვენიგოროდს — მხიარულს და ხმაწკრილას.

ხანაც, შორი ტყე რომ მოჩანს, მზე როგორც კი გაბრწყინდება ორმოცივე და-ძმა დილით იმ ტყისაკენ გამწკრივდება.

რა სჯობია ტყეს და მინდორს, ჩეროებს და ნაკადულებს! ჩამოჯექი თხილიანში, ზაფხულს თხილი აკნატუნენ!

ხოლო როცა დაზამორდება, ჩამოათოვს ფიჭვს და მუხას, ისრიალე კორდზე ცივით, მიეფიცხე სახლში ბუნარს...

ზვენიგოროდს, მწვანე სერზე, ცხრა ფანჯარა მოჩანს ღია... შიგ ორმოცი და-ძმა ცხოვრობს, ერთი დიდი ოჯახია.

2

გამოვარდა ლელა ბაღში უთენია ხელათ. ერთხმად ყვირის ყველა ბავშვი: — გინდა საქანელა? გაქანავებთ ლელა!

ლელამ წარბი შეიკრა, პატარა ლელა, სამი წლისა შეიქნა, ღამის ხელში შეიკლან — აქანავებს ყველა.

ოღონდ ნება მიეცი, — მოჰყვებიან მღერას, მთელ დღეს აქანავებენ, მთელ დღეს ანანავებენ გოგონები ლელას.

დაათრევენ დილიდან ცინდალივით ველად; ჩააწვენენ ჰამაკში, დაჰმღერიან ნელა: — ნანა, ნანა! — ამას წინათ ცხრა დამ ერთად დააწინა, ცხრა დამ ერთად დააძინა პაწაწინა ლელა...

ყველა და რომ ყოჩაღია, ნეტავი რა ოჯახია?

3

პეტა სხვებზე მაღალი, ღონიერი ბიჭია. ხელი არ ჩამართვა — მკლავს მოტტეხავს, ბიძია!

პეტა ფეხბურთელია, თავდასმხმელი პირველი. პეტა ზვენიგოროდში დაჰქრის როგორც ფრინველი.

ჯერ გუნდში არ სწერია,
მაგრამ მთელი „სპარტაკი“
ერთხელ სახლში სწევია
თხოვნი და პატაკით:

„მოთამაშე გვაკლია,
მტრის უბაში არ ჩაგვუარო!
პეტავ, ჰქენი სიკეთე,
პეტავ, ჩვენი ძმა ხარო!“

იღბა თურმე ერთიან
ყვავილებში ჩაფლული...
ეს ამბავი პეტას
სიწმარში აქვს ნახული.

*

ბაღში ექსპედიცია
მიწას ებრძვის რიხითა.

გეოლოგი ბიჭია
უმცროსი ძმა ნიკიტა.

ქვასა თხრის და აგროვებს,
დგას ბული და ბურანი.
მთელი ბაღია დათხარა —
ბაღაში აქვს ურაღა...

ყველა ძმა რომ ყოჩაღია,
ნეტავი რა ოჯახია?

4

ბავშვებს ზრუნვა სჭირდებათ,
ცას ჯერ არ უნათლია,
და ზა, ანა პავლოვნა
დგება დილაადრინ.

შორს აქრობენ ნათურებს,
სიჩუმეა დაბაში,
აივანზე დათუნებს
სძინავთ, როგორც ზღაპარში.

სძინავს ვაშას, ყუიჩას —
სიმღერებში არეულს.
ხედება ანა პავლოვნა
დილის ბინდში მზარეულს.

დიდნანს ეთათბირება —
სათქმელია ადვილად —
რა მიართვან პატარებს
საუშმედ და სადილად...

აგერ, მრეცხავს ქათქათა
მოაქვს თეთრი კაბები.
მალე აიშლებიან
მკვირცხლები და სწრაფები.

ეზოს გააცოცხლებენ,
ას შეკითხვას მოგცემენ —
ყველა უნდა გაირკვას:

— მაინც რამდენს
ცოცხლობს სპილო?
— ლომონოსოვს რა ერქვა?
— ვარსკვლავს რა აცემციმებს?
— ბუ როდისღა იძინებს?

აავსებენ სარწყავებს,
ბაღჩას შეესევინან.
დაე რწყან და იზრომონ —
გარჯას შეეჩვევიან...

ღებიც, ძმებიც ყოჩაღია —
ნეტავი რა ოჯახია?

5

როცა ქვეყნად ომი ჰქუხდა,
ბრძოლა გვექონდა მტერთან,
აქ, ამ ჭირქვეშ, ეს ბავშვები
მოიყვანეს ერთად.

შემდეგ, ლაშის მთელი წელი,
ორმოცივემ ჰხატა:
მესერშიტი — თავდაყირა!
დანგრეული ხატა...

არ უჩანდა ბოლო სევდას,
ბავშვურ ფიქრს და ღუმილს
და სარკმელთან იჯდა პეტა
მოხუცივით ჩუმში.

დღემდე ახსოვს პეტას დედა...
მხოლოდ ლელა არის,
რომ არ უჭრის სამი წლისას
მანხოვრობის თვლი.

მამა არ ჰყავს ჩვენს ნიკიტას,
დედაც ომში მოჰკლეს.
მეომრებმა იხსნეს ბიჭი, —
ცეცხლში თვალი მოჰკრეს...

უფროსი ძმა ჰყავდა სლავას,
ბეგრჯერ ცეცხლში მოხვდა,
ჰქუხდა პსკოვთან,
სტალინგრადთან —
სამშობლოსთვის მოკვდა.

წინაპრები გმირებია,
მზედ გასული ხალხში.
მეომართა შვილებია
ჩვენს საბავშვო სახლში.

აი, მათი სურათები —
ბევრს ორდენი ამკობს.
გვიღიმიან გულადები —
ამშვენებენ ალბომს...

ზენიგოროდს, მწვანე სერზე,
ცხრა ფანჯარა მოჩანს ღია...
ნათელია ახლა თქვენთვის —
პქ როგორი ოჯახია!

გალუ მაინც დავგეგოვდეს
ის პირველი რიტხვი!

1

გადილანენ პატარები
ლოდინსა და ცდაში;
ჰვიან, წესრიგს აშუარებენ
მთელ საბავშვო სახლში.
ბარს ეხვევა ყველა ერთად,
ცოცხს ესევა გუნდად:

მზე ფანჯრებში გაიბადრა...
 წუხელ წვიმა უდერდა...
 დღევანდელ დღეს დაიბადა
 ათი წლის წინ პეტა.

პირველამდე ყველაფერი
 დამთავრდესო უნდა.
 ახალ ამბავს მოელოან —
 ხმები დადის ხალხში.
 დამყარეს წესრიგი და
 აუკრძალეს ჩვენს ნიკიტას
 მადნის ძებნა ბაღში.
 არსად ჩნობოც არა გღია...
 და ჰა, სხვა დროს მარდი,
 ფასუნია ბილიკებზე
 ფეხაკრფით დადის.
 ვერსად ნახავ
 გზებზე ტოტებს,
 არსად გღია ფიჩხიც...

მალე მაინც დადგებოდეს
 ეს პირველი რიცხვი!

2

ასე რატომ უმალავენ
 ახალ ამბავს პეტას?!
 ასე რატომ ჩურჩულებენ
 გოგონები ნეტა?!
 ნეტავი რამ გადარია
 ტანია და ვერა.

ყველა განზე გამდგარია,
 შეთქმულია ყველა...
 სადაც მივა, მყის ჩუმდება
 გოგონების გუნდი.
 ვერა ამბობს: „დაგვეხენი,
 ითამაშე ბურთით!“

ამისთანა მაღალია,
 მაგარია პეტა, —

ასე როგორ უმალავენ,
 ახალ ამბავს ნეტა!

ერთიც ვნახით გაცხარდეს და
 დაიფრინოს დები —
 ლერა-ლერა, სათითაოდ
 დააცალოს თმები!

8

მორბის ტიმკა,
 მოჭკრის ტიმკა,
 ვით ფრინველი ზღაპრული.

მობტის ტიმკა თივაში,
 მტვერში ამოგანგლული.

ტიმკა ლეკვი კი არა,
 ჩვენი ამქრის წვევრია,
 უყვარს ეზო კრიალა, —
 უწესობის მტერია.
 პეტამ ძველი რვეული

გადისროლა ტალახში —
 ტიმკა ბრწმონრული
 ყეფს და მალავს ბალახში.
 ლელამ წინდა მიაგლო,
 ტიმკამ წინდა ათრია...

ყველა წესრიგს ეჩვევა,
 ყველას ტიმკას ხათრი აქვს.

ტიმკა ლეკვი კი არა —
 ჩვენი ამქრის წვევრია,
 უყვარს ეზო წკრიალა,
 უწესობის მტერია.

ტიმკაც ელის
 ახალ ამბავს,
 უღერებს აქეთ-იქიდან
 და, „მიწის თხრა
 გეკრძალვისო“,
 ასე უყეფს ნიკიტას.

4

უჭირს ნემსში ძაფის გაყრა,
 მოთმინებას ჰჰარგავს —
 ვერა პირველ რიცხვისათვის
 ზის და მგელსა ჰჰარგავს.

რუხი მგელი ცოცხალივით
 დგას და ნაქარგს არ ჰგავს.
 ვერამ მგელი მოათავა,
 ახლა ტყესა ჰჰარგავს.

მონადირე ჯგერ არსად ჩანს —
 ფიცხელი და სწრაფი,
 მაგრამ ძაფი თუკი დარჩა —
 აბრუნუშის ძაფი,

ის გამოვა მწვანე ტყიდან
 და, თვალს როგორც მოჭკრავს,
 ჩამოიღებს უმალ მხრიდან
 თოფს —

ესვრის და მოკლავს.

დაგადების დღე

1

ყრიამული ჩიტუნების,
 მზე, ფანჯრები ღია...
 პირველ ივნისს პეტა-ბიჭის
 დაბადების დღეა.

მოლზე, სადაც ასკილია
 და ჩინარიც იქვე,
 გრძელი სუფრა გაშლილია
 იასამნის ჩრდილქვეშ.

გამოვარდა უცებ სლავა,
 ჰყვიარის: — ჩემდა ბედად,
 მეც დღეის დღეს დავიბადე,
 ჩემო ძმაო პეტა!

— მეც! — ნიკიტამ დაიძახა, —
 ვიწვეი მოთ ერთად!...

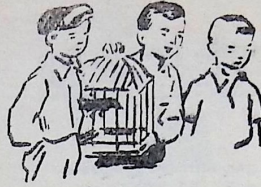
ვინმე გამოჩნდება ახლა,

კიდეც გამოჩნდება!
 სწორედ საოცრება გახლავთ,
 სწორედ საოცრება!

დღეობა! მზად არიან!
 ბჭობენ დილის შემდეგ.
 ასეთი დღე არ ჰქონია
 იორმოც და-ძმას დღემდე.

ათი იუბილარია —
 საქმე ასე მოხდა.
 სუთნი ძმანი წინ არიან,
 ბიჭებია კოსტა.
 სუთივე და ბრწყინვალეა —
 შევინთ კაბა ჭრელი...
 რომელს უნდა მიულოცო —
 ბრიგადა მთელი!
 ისევ ანა პავლოვნა
 ჩვენი ხსნა და შეველა!
 თქვა: „იენისში დაბადება
 ვიწვევით ყველამ.
 მოვიწვიოთ მეგობრები,
 მეზობლები ჩვენი;
 ერთად შევხვდეთ
 პირველ იენისს
 სიმღერით და ღვნით...“

ნატო-ბებო მოიყვანა
 ეს ბავშვები ამ სახლში

უპატრონო არ არიან,
 არ ეტყობათ ობლობა!
 ამ პატარებს ქვეყანა და
 ხალხი უწევს მშობლობას.

ახსოვთ შეფებს ტრიოგორკაში
 რომ სასკოლო დავთარში
 პეტას შევიდა „სუთი“ უფის,
 „ოთხი“ — მხოლოდ ხატვანი...

და მფრინავსაც, ტუშინოელს,
 ბავშვი აუტაცინა.
 პა მოადგა ნაცნობ ქიშკარს,
 შინაური კაცია.

4

გულისძგერით ელიან
 საოცნებო წუთს...

საჩუქრების ჯგირია,
 და ბავშვების გუნდს

გამოეყო გოგონა —
 ვინ იქნება, ვინ?
 პეტას უცებ ნაქარგი
 გაღუშალა წინ...

რუხი მგელი მდღელოში
 შეშინებულს ჰგავს,
 იმიტომ რომ, ჩეროში
 მონადირეც დგას.

ხელში თოფი უჭირავს —
 მაგრად უჭერს ხელს.
 პეტა ათვალიერებს,
 პეტა აქებს მგელს...

საჩუქრები!
 საჩუქრები!
 მოაქვთ დებს და ძმებს.
 ულოცავენ სტუმრებიც
 დაბადების დღეს.

ზოგს ალბომებს უძღვნიან,
 ზოგს — ფანქრების ყუთს.
 პეტა ჩაუტყრებია
 ახალთ-ახალ ბურთს —

პოლკოვნიკის ჩანთას
 არ აცილებს თვალს...
 სადაც გინდა დამაღლე —
 ბურთი ყველგან ჩანს.

და დღეობაც გაიმართა:
 სლავას, კლავას, პეტას —
 ვინც იენისში დაიბადა —
 ულოცავენ ერთად.
 მოღწე, სადაც ასკილია
 და ჩინარიც იქვე,
 გრძელი სუფრა გაშლილია
 იასამნის ჩრდილქვეშ.
 ყრიალებენ ჩიტუნები,
 მზე, ფანჯრები ღია...
 იღიმება მზე ბრიალა,
 დღეს უბრალო დღე კი არა
 დაბადების დღეა!

2

გაშლილია ქალაქი
 მოსკვა-რეკის პირას;
 ირგვლივ ტყე და ქალაქი,
 ყვავილები ბრწყინავს.
 ქალაქია ნამდვილი,
 გარეუბნის რა აქვს!
 ჰქვია ზვენიგოროლი
 ხმაწკრილა ქალაქს.
 გასცდა მატარებელი
 ქალაქს ტყერში ჩადგმულს.
 მიმოავლო თვალი
 პოლკოვნიკმა საღგურს,
 საზაფხულო მუნდირი,
 ორდენების რიგი...
 ზვენიგოროლს ნორჩების
 სტუმარია იგი...
 ხელში ეპყრა პოლკოვნიკს
 გაბერილი ჩანთა,
 მაგრამ ბურთს რა დამალავს,
 ბურთი იყო — ჩანდა...

ერთ ღროს ქერჩში ცხოვრობდა
 და საკუთარ ბავშვებს
 ივერჯერ სათამაშოებს
 უზიდავდა ასე.
 შემდეგ ომი... ხომალდში
 ჩასხეს ასი ბავშვი.
 მაგრამ მტერმა ჩაძირა
 ის ხომალდი ზღვაში.
 ახლა სხვისი ბავშვების
 სტუმარია იგი.
 საზაფხულო მუნდირი,
 ორდენების რიგი.
 ხელში ეპყრა ფიჭვიანს
 გაბერილი ჩანთა...
 მაგრამ ბურთს რა დამალავს —
 ბურთი იყო — ჩანდა.

3

ქშენით შედგა ორთქლმავალი,
 ლელას გული უღელავს;
 გვისხნის:
 — შეხე, რაც ხალხია,
 მაგას მოჰყვა სუყველა!

აირბინეს გოგონებმა
 კორტოხი, და შორიდან
 ხელს უქნევენ — აბე, ბებო,
 ნატო-ბებოც მოვიდა.

ნატო-ბებო შეფი არი —
 უყვართ ბავშვებს ძალიან.
 ნატო-ბებო — მოსკოველი
 ძველი ფეიქარია.

— გამარჯობათ, ნატო-ბებო! —
 ატყდა ირგვლივ განგაში.
 — გამარჯობათ! —
 ორმოც და-ძმას
 ბებია ჰყავს ალყაში.
 ვის არ ახსოვს,
 ომის ცეცხლში,
 ავღარში და ხანძარში,

ნ.

უცებ ვილაც პაწიები
ხალხის ტალღას აპობენ:
„ჩვენ ვართ დელეგატებიო,
სალომო! — ამბობენ. —

ჩვენ ვართ კარის მეზობლები,
არ მოვსულვართ შორიდან,
ჩვენ შოშია მოგართვითო,
ჩვენ ვართ მერვე სკოლიდან.

ჩვენი რაზმის გაზრდილია,
და ჯერ თუმცა ნორჩია,
ლაპარაკობს — ნამდვილია!
გაწვრთნილია შოშია!“...

განზე გადგა დელეგატი —
გული ბეწვზე ჰკილია.
დაფაცურდნენ მასპინძლები,
გალიასთან მიდიან.

შესცქერია

ფრინველს დიდხანს:
— შო, რა კარგი ჩიტია!
ორი სიტყვა მინც გვითხრას! —
იხვეწება მიტია.

იფიცება დელეგატი:
— ამოდენა ბრბოშია! —
ირწმუნება: — ეშინია,
შემკრთალია შოშია!

მყის დაჩუმდნენ პატარები,
გაცალდნენ გალიას;

ჩიტი მინც მდუმარე,
ოღონდ წყალი ღალია.

ყველა იცავს შოშიას:
— ჯერ ბარტყია, ნორჩია!
— თანაც ეუხერხულება!
— უცხო გარემოშია!

შოშია კი კენკავს მარცვალს...
დუმან, რა ჰქანა ბალებმა.
— აღბათ იხე
კრინტს არ დაძრავს,
გვთხოვს გალიის ვალებას...

გალიასთან შედგა ლელა,
კარებს ფრთხილად მოსწია.
გაილურსა, შემდეგ ხელად
გამოვარდა შოშია.

ნატო-ბებოს შლიაპაზე
დააფრინდა მაღლიდან:
— გამარჯობათ! — დაძახა,
ფრთა შეჰკრა და აფრინდა...

შო, რა კარგი ჩიტი იყო!
რა ნასწავლი შოშია!
ხიდან ხეზე ჯამბაზივით
დახტის, თუმცა ნორჩია.

ჩაირბინა, ჩაიფრინა
მთელი ბაღი ბოლომდის.
და ზარივით წკრიალებს
მთელი ზვენიგოროლი...

სძინავს ორმოც და-ძმას

ზვენიგოროლს, მწვანე სერზე,
ცხრა ფანჯარა მოჩანს ღია.
შიგ ორმოცი და-ძმა ცხოვრობს,
ერთი დიდი ოჯახია.

ეფინება ბინდი გორებს,
ბნელა, დაწვნივს პატარები.
შორს ბორბლებმა ჩაიქროლეს
ისმის ქშენა მატარებლის.

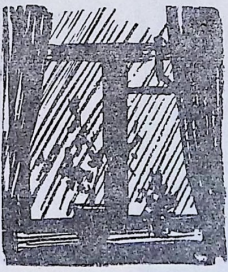
„ჩქარიაო!“ — ამბობს პეტა.
თვლემენ სკამზე დათუნები...
ჯერ არ სძინავს
ორმოც და-ძმას,
ჯერ უნთითათ ნათურები.

აუნთია ზვენიგოროლს
სარკმელები და
ბნელში ბრწყინავს,
არცა სოფელს, არცა დაბას —
ქალაქს მოსკვა-რეკის პირას.

ირგვლივ დიდი ქვეყანა
და მზრუნველი მამულია,
ჩაეძინა ორმოც და-ძმას...
სუ...

ჩუ...
ფრთხილად...
სმაურია!

თარგმნა მშრმან ლეზანიძემ.

ს ა ზ ე ე მ მ ე უ რ ნ ე მ ბ ა შ ი

ეს ფიჭვები 1917 წელს, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ქარიშხლიან დღეებში დაურღვევთ ორთაქალის სატყეო მეურნეობაში.

ხოველწლიურად ათასობით ახალი ნარგავი ემატება თბილისის ბაღებსა და ხეივანებს, სასკოლო ნაკვეთებსა და პარკებს. მზარუნველი ხელებით გახარებული პატარა ნერგები ჩქარა იზრდებიან, ლამაზდებიან, იტოტებიან...

მოდიან ადამიანები, ხილს იხილებენ, ჩრდილს იჩრდილებენ, მთებზე და ფერდობებზე გაშენებული ხელოვნური ტყის ცქერით დატკბებიან, სუფთა ჰაერზე დაისვენებენ და კვლავ თავის საქმეს მიაშურებენ. განსაკუთრებით ბავშვები არიან მწვანით შემოსილი და ათასფერი ყვავილებით მორთული ბაღების მოყვარულნი: თამაშობენ, დახტებიან და ანცობენ თავიანთი მწვანე მეგობრების ჩრდილში.

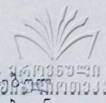
რომელ პატარასაც არ უნდა კითხო, ყველა გეტყვის, რომ ტყის მეგობარია. ბევრი მათგანი მონაწილეობასაც იღებს მშობლიური ქალაქის გამწვანებაში. მაგრამ ყველამ როდი იცის, თუ საიდან მოაქვთ, სად იზრდება ამდენი ნერგი, ვინ უვლის მას.

სწორედ ამ საკითხით დაინტერესდნენ ამასწინათ თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლის ნორჩი ლიტერატორები. წრის ხელმძღვანელი ლ. პაიჭაძე დაპირდა მათ, რომ მალე წაიყვანდა მათთვის საინტერესო ადგილზე.

რამდენიმე დღის შემდეგ პიონერებით სასყე ავტობუსი ორთაქალის სატყეო მეურნეობასთან შეჩერდა. პატარა სტუმრებს მეურნეობის უფროსი ალექსანდრე აფაქიძე გამოეგება. მან უამბო ბავშვებს, რომ თბილისისა და მის გარშემო მდებარე ფერდობების გატყვევებას აწარმოებს თბილისის მტკვრის მარჯვენა ნაპირის სატყეო მეურნეობა. ამ მეურნეობაში შედის ორთაქალის, ლისის, ბაგების, წყნეთის და კოჯრის სატყეო მეურნეობები, რომლებმაც 1948 წლიდან დღემდე ტყის კულტურებით დაფარეს 2000 ჰექტარზე მეტი ფართობი.

— ჩვენი ორთაქალის სატყეო მეურნეობა 1894 წლიდან არსებობს. — უთხრა ბავშვებს პ. აფაქიძემ. — მისი ფართობი 1350 ჰექტარია. უნდა ითქვას რომ, ბევრს ვმუშაობთ, მაგრამ საქმე არ ილევა. ეს დიდი და საპატიო საქმეა.

შემდეგ მოსწავლეებმა გაიგეს, თუ როგორ წარმოებს ფერდობების გამაგრება ნიაღვრის საწინააღმდეგო ტერასების საშუალებით და მრავალწლიანი მცენარეების დარგვით.

სანერგის დათვლიერების დროს ბავშვების ყურადღება მოზარდობა ფიქვის ხემ მიიპყრო. იგი 1917 წელს, სწორედ დიდი ოქტომბრის რევოლუციის ქარიშხლიან დღეებში ყოფილა დარღული.

მწკრივში დათესილი მცენარეები, რომლებსაც აქ თესლით ამრავლებენ, ასაკის მიხედვით იყვნენ დაჯგუფებული: ექვსი თვის ნერგები ცალკე იყო, ათი თვისა — ცალკე, ორი წლისა — ცალკე, და ასე შემდეგ...

— როგორც საბავშვო ბაღში! — წამოიძახა ექსკურსიის ყველაზე პატარა მონაწილემ.

და მართლაც, ბავშვებივით გამუდმებული ყურადღება ესაქიროება მოზარდ მცენარეებს. — არ მოშვიდეთ! არ შევიდეთ! არ მოწყურდეთ! — დღეაღწევი აღმზარდელები და თვალს არ აშორებენ მათ. შემდეგ კი, უკვე წამოზრდილებს, ალერსიანი ღიმილით ისტუმრებენ და ჩუმად აბარებენ: — წადით, გაიზარდეთ, იშრიალეთ, კარგად შეასრულეთ თქვენი მოვალეობა, არ შეგვარცხვინათ...

და ასე ყოველწლიურად... ყველა ნერგი როდი ტოვებს მშობლიურ ად-

გილს. ზოგი სატყეო მეურნეობაში გაშენებული „ტყეს“ ემატება. ამ ტყეში სხვა მცენარეებთან ერთად ნაყოფის მომცემნიც ხარობენ. ეს კი ყველაზე მეტად მოეწონათ პატარებს. „ატამი და კაკალი მიირთვითო“, — უნდა ეთქვა გამყოლს, მაგრამ აღარ დასჭირდა.

ლოყაწითელი ატმები თვალის დახამხამებაში მოექცნენ მათკენ გაწედილ ხელებში. აღრაცეებულმა ცელქებმა თავისი აზმებიც უამბეს „ბიძია ალექსანდრეს“, მხიარულად ჩაბლოოეს საჩუქრად მოტანილი ატმით სავსე კალათის ტარი და მადლიერებმა დატოვეს მეურნეობა.

გზაზე საუბარი გაიმართა: — როგორ დამშვენებდა ჩვენს ეზოს ისეთი ჭადრები! — თქვა ერთმა.

— ჩვენი სსახლის ბაღშიაც დავრგათ იმ ფიქვის ნერგი!

— დავრგავთ, გავაკეთებთ, გავამწვანებთ, მოვარწყავთ!... — ისმოდა ხმები.

ნელი ბაბაჩიძე

— ჩვენი ორთაქალის სატყეო მეურნეობა 1894 წლიდან არსებობს. — უთხრა ბავშვებს ა. აფაქიძემ.

ფოტო მ. სამოვისა და ფ. ფილოხაინას.

ფედია ქაუჩუკი *

მ წ უ ხ ს ა რ მ ბ ა

როდესაც ძვირფასი ადამიანი გიკვდება, თავი აღარ გებრალბება და ყოველთვის გინდა ვახსენო მის წინაშე რა დანაშაული ჩაგიდენია. პატარა დანაშაულიც კი დიდად გვიტყვენება და უაღრესო სიტყვა მესხიერებაში სილის გარტყმასავით გაისმის. ვახსენდება ყველა გულთთადი სიტყვა, რომლებიც ადამიანს ცხოვრებაში სჭირდებოდა და შერ კი რატომღაც იძუნენ, და ვერ გიპატივებია საკუთარი თავისთვის, რომ ისინი უთქმელი დაგრჩა. რატომ, რატომ ფეკრობ ამის შესახებ მაშინ, როდესაც დაკარგული აღარ დაბრუნდება. რად უსაყვედურებ თავს მაშინ, როდესაც უკვე ველარაფცის გამოასწორებ?

იმის თქმა, რომ ფედია სასოწარკვეთილი იყო, — არაფრის თქმას უდრის. საშინელმა სიმძიმემ დანაშაულისა, რაც მან წინასწარვე შეიგნო, ამჯერად, როდესაც მისი გამოსყიდვა შეუძლებელი გახდა, ფეხები მოაკვეთა. იგი გაქვავდა თავის გამოუსწორებელ უიმელო მწუხარებაში და შეუძლებლად გვეჩვენებოდა მისი ამ მდგომარეობაში აპოკალიფსა, „ალარასოდეს, ალარასოდეს“ აი, რა აწუხებდა მას, უფრო მეტად ყველა დანარჩენზე. დედას იგი ველარასოდეს ნახავს. ველარასოდეს იტყვის როგორ უყვარდა იგი, როგორ ნაღვლილბა მასთან განშორებას. დედა ველარასოდეს გაიგებს მის წუხილს, — ველარასოდეს, ველარასოდეს..

პირველად გააგო ერთი უღმრთო მალის საშინელება — წარსულის დაუბრუნებლობა და გამოუსწორებლობა.

იგი ამჯერად დაუფიქრებლად გადაიტანდა ყოველგვარ გაპირებას, ოღონდ დაებრუნებინა ის, რის დაბრუნებაც შეუძლებელი იყო. ის დღეებიც კი, რომლებსაც თავის ნააზბოში გმობდა, ამჯერად ნათელ და ბედნიერ დღეებად იჩვენებოდა. რას არ მისცემდა, რომ დედის გვერდით ყოფნის ერთი საათი, ერთი დღე მინც დაბრუნებოდა! როგორ დააფასებდა ყოველ წუთს, კეთილ შეგებას, ალერსიან შეხედვას და აღარ გამოეპარებოდა არც ერთი სააშო სიტყვა.

ამ წუმ სასოწარკვეთილების ტირილი აჯობებდა. თუ ვიცდებოდა მასთან დალაპარაკებას, თვალბოთან მუშტებს მიიტანდა, თავს იქნევდა და უსიტყვოდ, ყრულ კენხსოდა.

იყო შემთხვევა, როდესაც თითონ მოდიოდა წემთან ან გალიასთან, მაგრამ სასოწარკვეთილების გარდა არაფერი მოგვისმენია: „ჩალონა კონსტანტინოვან... გალინა კონსტანტინოვან, ეს რა არის წემს თავს?“ ანდა: „ახლა რაღა ვქნა სემონ აფანასივიჩი?“...

თავწარადევნა სასტიკი იყო. სასტიკი იყო იმდენად, რომ დღედაღამ იმ დროს დაატყდა თავს, როდესაც თითონ უკვე ჩვილოდარს მიხდა, როდესაც აქ ქვეყნად ყოლაზე უფრო მეტად დედის ნახვა სურდა. უნდოდა ეამბნა ყველაფერი, რაც გადაიტანა. ფედია რომ ორი თვის ადრე მისულიყო გონს, კიდევ მოასწრებდა დედის ნახვას; იგი მის ენადა და ამის გამო მისი მწუხარება უფრო მძაფრდებოდა. ამის გარდა თავისთვის დაარწმუნა იმაში, რომ იგი იყო ერთადერთი მიზეზი დედის სიკვდილისა, რომ მხოლოდ იგი იყო ყველფერი და დანაშაუდი.

— რას ამბობ, იგი ხომ ტივთი იყო ავად, ხომ მოგჭერეს? — არწმუნებდა მიტკა.

როგორღაც დავიანხე, რომ ფედიას რაზმი მუშაობდა, ფედია კი არ წანდა. ვიფიქრე, სად არის-მეთქი.

— ემარა, სემონ აფანასივიჩი. — თქვა ლირამ. — უმჯობესია ჩვენი... ოდიონი...

— რა ექარსლება ამ ჯერად, — დაუმატა ბერესტმა.

დასასრული. იხ. „ბიბლიონი“ № 9 და 10.

— როგორ თუ რა ექარსლება? ადამიანს ყოველთვის ექარსლება. დღე თქვენთან ერთად იმუშავოს. ლირა საყვედურით მიყურებდა.

— ადამიანი რომ იღრჩობოდეს, მიატკვებ? — გაჯავრებით შევეკითხე. — თუ ეცდები გადაარჩინო? — რასაკვირველია ვეცდები.. მაგრამ ხომ იღვავი მაკას რა შეემთხვა...

— დიდი უბედურება შეემთხვა, მაგრამ კითხვებით გლოწინება და ნუგეშისცემით თავის მობეზრება საჭირო არ არის. არც მიტკვება იფარება, რომ საწოლზე იწვეს და მხოლოდ თავის დაბრუნებულ ფეკრობდეს..

— სწორედ მიტაცა მაგას ამბობს, — ამოიხვრითი თქვა ლირამ.

— სწორად უთქვამს. რატომ არ დაუფიქრეთ? — ფედია გამოჩნდება თუ არა — იმ წამს ყველა დაჩუმდება. მანარსებურია სიწყნარე ჩამოვარდება, ამითაც არაფერი შეუძლებლდება.

მე შესძლოდა მათი: ფედიას თანდასწრებით რომ ისე ელაპარაკათ, თითქმის არაფერი მომხდარიყო, სცხვენოდათ, საჩუქრად არ იყო კარგი. მაშ რა ექნათ?

მე უფლებას ვერ მივცემდი ჩემს თავს მეტყვა ფედია სათვის: „ჩემოდღ დაივიწყო-მეთქი“. როგორ შეტეძლო ამის თქმა? განა შეიძლება დაივიწყო ის, ვინც აქვს არის. დაბნეულობა, თუ კი მესხიერებას დასწვავ და ქარს გაატან, მაშინ ყოველ ჩვენივეს ცხოვრება შეუძლებლდება. მაგრამ ჯანაბას ასეთი სიმსუბუქე. დრო ყველაფერს მკურნავს. რომ

არ ჰკურნავდეს და ადამიანი თავისი მწუხარების ამარა რჩე-
ბოდეს, მაშინ ცხოვრება შეუძლებელი გახდება, მაგრამ და-
წინებმა შეუძლებელია. ასევე უნდა ვუმკურნალოთ ინფლია-
საც. უნდა გულწრფელად მომივაღიოს აწრითა და ფედლთ.
მაგრამ როგორ?

— მე ვიცი! — უცებ თქვა გალიამ, — კი, კი, კი მე მგო-
ნი ვიცი! უფრო დამიფიცი, სენია, რა იქნება თუ...

— ეგორი?

სახაზობოდ მისმის ბედნიერი სიცოცხლე, — ასე იცინის
ხელომდ გალია, როდესაც როგორც ცალკევერტ ერთნაირად ფიქ-
რობთ.

მ ა ნ ა ბ რ ძ ი მ ო ბ ა

ჩემი სიცოცხლის მანძილზე ბევრჯერა გარდამქმნა მინა-
ხავს, მაგრამ ასეთს მეორეს ვეღარ ვაგვიხსენებ. ეგორის სა-
ხელის გახსენებზე ფეხია შეტრია, წინ წამოიწია და გალას
ხელში სწვდა:

— აქ? ეგორს აქ მოვიყვანო? გალიან კონსტანტინოვან
მართლის ამბობთ, მართლმ?

მასში ყველაფერი ვაცოცხლდა — თვალთმ, ხმა, — ყვე-
ლაფერი უფროდებდა. პატარასავით ორივე ბელთი ებლაღებოდა
და გალიას, უმწველად და ამავე დროს მოთხოვნითაც. ელა-
პარაკებოდა, კეთილბოდა და მასუსს აღარ ელოდებოდა,
ისევე ხელახლა იმეორებდა შეთხოვას:

— აქ მოვიყვანო ეგორს? როდის? მე წავალ? თქვენ მის-
წერეთ? შეგიტოვებ? როდის?

გალია ცდილობდა მისი მდღეობა არ გადასდებოდა,
პასუხობდა წყნარად, მშვილად, თავივე ხელს უსვამდა და
შუბლიდან თმებს აცლებდა.

— და განა შენ ამაზე არ გიფიქროვ? ანა ალექსანდროვანს
სამი ბავშვი უყავს, მისთვის მეთოხის ჩრენა და მოვლა ადვი-
ლი არ არის, ეგორს უყავსთვის კი ჩვენთან, შენთან ერთად
ფიქრებს იქნება, ხომ სწორია?

ის დღესვე გაფრთხილდა წერილი მსკოლო.

ეს ვაგვისოდ დასაწყისში მოხდა. პასუსს ორ კვირაზე ადრე
არ გვეხლოდთ, უფრო, სწოვლის დამუქებამდე. სწორედ ამ
დღეებში ჩემთან მოვიდა ვიქტორ იაუტოვი.

— დედასაგან წერილი მივიღე. ავად ყოფილა და მთხოვს
ერთი კვირით მაინც ჩავიდე მასთან. თუ არა გვჯერათ აი,
ნახეთ, იგი მწერს...

— რა საჭიროა ნახვა? უცნაური ჩვეულება გაქვს, ყო-
ველთვის დავაქმენებებს ეყრდნობი. ნუთუ ფიქრობ, რომ არ
გაფრთხილებ?

— არა, მე ისე... მაშ, შეიძლება, სემიონ აფანასიევიჩ?
დეიდას გული ძალიან უსტრა აქვს და მეშინია... ვიტყვას ხმა
უფრო უფრო აუღერდა და შემირცხვა, რომ ტყუილად გამო-
ვივადე.

ჩვენ ნება მივეცით ერთი კვირით წასულყო ხარკოვში, —
იმ პირობით, რომ 27 აგვისტოდ გვიან არ დაბრუნებულყო.
ტონა რინდელმანმა იგი გამოაქო, მისცა კიტრები, პამიდო-
რი, პური, საი ცალი მაგარად მოხარული კვერცხი თავის
მარილით. იგი მწრფელობით ულაგებდა ყველაფერს და თან
არიგებდა:

— პირველად პამიდორს შექეამ, რადგან ამოყვადება. ხე-
დავ როგორი მწიფეა? შემდეგ კიტრებს შეუდებე. ანა კეთი-
ლი მგვაგობს. მოკითხვა დეიდას. შენ იცო, არა დაგვიანო.
ჩანათს გაუფრთხილებ, ხომ იცი გზაში...

თავისი პატარა ჩანათა მისცა, ზურგზე არც თუ ისე დიდი
ხაკისფერი ზურგჩანათა აქილა და ვიქტორი ხარკოვისაკენ
გაემგზავრა.

მალე გვეკვლიანდ მოვიდა წერილი: სოფთა ალექსანდრო-
ვანს დასთან სკოლის დარჩენა ნამდვილად ადვილი არ იყო;
იგი ადრევეც ფიქრობდა საბავშვო სახლზე, მაგრამ მაინც ვერ
გადაიწყებდა ბიჭუნას გაბარება. მაგრამ, თუ ჩვენთან, ფე-
ლიასთან... მაშინ, რასაკვირველია, დათანხმდებოდა. აშემადა,

სწორედ კარგი შემთხვევა მაქვს. ერთი ნაცნობი მოემგზავრე-
ბა ხარკოვში, გამოვადლოთ თუ არა ბიჭი? ხარკოვში...
თქვენთვის უფრო ახლოა, ვიდრე ასკოვამდე. — დედას
ფუცილი, ნაცნობი ამ დღეებში აპირებს წამოსვლასო.

ჩვენ დაუფრთხილად ვუპასუხეთ და მეორე დღეზე გაი-
გეთ იმ კვირის მისამართი, რომელიც 28 აგვისტოს ეგორს
ხარკოვში ჩამოვიყვანდა.

— ექ, — გულდაწყვეტით წარმოთქვა ვასილ ბორისოვიჩ-
მა, — იაუტოვის დედის მისამართი რომ არ ვიცითი თო-
რემ დედეშას გავგზავნილით, ვიქტორი ერთი დღით და-
გვიანებდა და ეგორსაც წაიხოყვანდა.

— უკეთესია იაუტოვის გარეშე წავიდეთ იოლად, —
შეისიტხვა მიტა კოროლი.

— რატომღაც მისმა სიტყვებმა ყურები დამაქვეტინა.

— მაინც, რატომ?

მიტამ პასუსის გაცემა ვერ მოასწრო, რომ ლიდას ხმა
გაიხს:

— ხომ ხდება ასე... რომ ადამიანის მიმართ არა გაქვს სიმ-
პათია?

— მაშ... სიმპათია? — გაუფიქრდა ვასილ ბორისოვიჩს.
მაგალითად, ყოველთვის შემიძლია აფხსნა, რატომ არა მაქვს
სიმპათია.

— მაგრამ მისამართი რომ არ ვიცით, — თქვა მიტამ,
რომელმაც, რაც თავი მასსოვს, პირველად ვაღუხვია პირ-
დაპირ საუბარს. — საჭიროა მოვიფიქროთ ვინ წავიდეთ.

— ვაფიქრო, ჩემი წასვლა ეგორსთან. ამას მე ვეველად
უფრო გავიკეთებ, — თქვა გალიამ გულწრფელად და ჩვენც
დავთმინებთ.

...როდესაც გალიასაგან დედეშა მივიღეთ, მე და ეგორი
ხარკოვიდან გამოვდებართო, გავაფიქრებთ ფეხიაც წამყვანა,
რომელიც ადვილად ვერ პოულობდა, და შევხებდებოდით მათ
სტავროპოლსკამდე.

მე და ფეხია სადავარკო მატარებელში ჩავხებდით და
ვლოკოვში გავემგზავრეთ, სხადე ხარკოვის მატარებელი რამ-
დენიმე წუთით ჩერდებდა. საკმაოდ სახვე ვავოვში შევდებთ.
ფეხია დაფარაბათს მოეყოლა, მეც ვაღვსი ვეველად დედ-
ქი ხელები მებრებე მოვხვიე, და ისიც მომხებუბა. ვავონი
ირწოდა, მაგრამ მე მიჩვენებოდა, რომ ბიჭუნას მტკიერი
სხეული მართკამ რუყისაგან კი არ კრთოდა; მე გვჩანო-
ბდი მის სულიერ მოძრაობას, ღრმად დაფარულ შინაგან
მდღეობარებას.

მაგრამ, უცებ მე თვითონაც შეგვართო და გავიყინე. მობ-
რუნებდა ვეღარ შევქელ, ზურგს უკან ნაცნობი ხმა შემომეს-
მა. წუთით თავს იმედი მივეცი და გავფიქრე: შეცვლი-მეთ-
ქი, მაგრამ იქვე დაფრწულდით, რომ არ ვცდებოდი.

— კეთილი მოკლაქმენო, ძიებო და დედეშო! შეიბარებო
იბოლიო რი დედა დედა დაფარაბუბი და სუთნი და-მანნი
დავბრით, გაიბრებთ, რამდენიც შეგიძლიათ, ჩვენს გამოსა-
კენებდა..

არა! შეცვლია არ იყო! იმიტომ, რომ ჩემი ხელების ქვეშ
ფეხიან მხრები დაიბადა და გაირინდა. ჩემი არ იყო, არც
ის მობრუნებულა, უსმენდა მხოლოდ და ელოდა.

ნაცნობი ხმა ახლოვდებოდა. იგი სულ ერთსა და იმავეს
იმეორებდა ერთნაირად, ვაშბულად, მათხოვრისათვის ჩვეუ-
ლი ტონით, მაგრამ გრძობითა და ცრემლით. სულ ახლო
და ახლო ისმოდა თუნუქის ქილამი ჩავარდნილი წერილი
ფულის ხმა. ვიციამ თქვა:

— საბავშვო სახლში უნდა იყო და არა ვავონიდან ვა-
გონში დედიდეს!

მეორე, მოხუცი ხმა შეისიტხვა:

— მოიცა ხელს გულ ახლანან მიუყენებო ტყივილი, და-
ცადე გონსმოსხვად, შენაწება ერთი კაპიე?

მესამე — ქალის ხმამ—მწუხარებით წარმოთქვა:

— უღრმობა მწელია...

ფეხიან შევხედი და მის გაფართოებულ თვალებს შევხვდი.
აღარ ვიცი რა უფრო სჭარბობდა მათში: შებრუნება, თუ

გაკვირვება? არას ნიშნავს ეს რა აზრები? — მკაფიოდ ამბობდნენ ისინი.

— არ მობრუნდე! — ვანიშნე ტურნებით.
სხა სულ ახლოვდებოდა. აი, იგი თითქმის ჩვენს გვერდით გაისმა. მოულოდნელად მოგზაურნი და ხელი გაიშვირდნენ. იაკუშევის სახეში არ შემოხუტვალდას წიხთხი, ავტომატურად დამიკრა თავი და თუნუქის ქილა გამოიმწივდა. მაგრამ მე შიგ ფული კი არ ჩამიგდია, — თავზე დავადე ხელი. გაკვირვებულმა ასწია თავი და წაბარბაცდა, მთლად გაუცხოვრებულა, — თუნუქის ქილა, რომელიმე მოწყვლენას ავრთვებდა, ხელიდან გაუვარდა და ვერცხლისა და სპილენძის ფული იატაკზე მსაურიანი გაფრთხიდა.

გასსტოტომა მოინდომა, მაგრამ მაგრად მეტირა. ცნობისმოყვარეობით შემოგვეტურებდნენ.
— რას ეცი ბიჭუნას, რა დავაშავა? — გამოხარწოლა ნემს გვერდით მდგომი გაშურული ახალგაზრდა, — ერთხობოდა შეინკალი იყო, სანუშოლან შინ მიმავალი.

— მართლაც, რას ეცა? — აუგუგუნდა კიდეც ვიღაც.
— ჩემი ბიჭუნა! — გამოცეკვი კბილებიდან და ირგვლივ ყველა ჩაწურდა.

ვაგონში დავეყვით კიდეც ნახევარი საათი. სამივენი ჩუმად დევავით. წუშად იყვენ დანარჩენი მგზავრებიც. მაგრამ ჩემს ხელვეშე დაძახული და გახევებული მხარი მკაფიოდ ღვარავთობდა: „არა, წავალ, წავალ, არაფრით არ წამოგყვები“.

ვოლოშკაში მივიდით. როდესაც ვაგონიდან გამოვიდოდით, ფეხბეჭეშ რაღაცამ გაჩინარუნა, — თუნუქის ქილა იყო, შიგ დარჩენილი ფულებით. გამოსვლისას მგზავრებმა კინადამ ვიქტორს დაძვიცილეს. ამ დროს დაისარა იგი და ჩაქირა, ფარული მოძრაობით აიღო უთი.

გაღიანს მატარებლამდე ოცი წუთი რჩებოდა.

— სემიონ აფანასიევიჩი გამიშვით! ახლა არაფრით თქვენთან არ წამოვალ, არაფრით არ წამოვალ! არც გაღიანა კონსტანტინოვანს ვერწვენები! — ისევე სსსოწარკვეთილი ხმით მიმასუხა.

— ახლავე შევხვდებით გაღიანა კონსტანტინოვანს, ხარკოვიდან მოღის, სადაც შენ, როგორც ვხედავ, ვერ მოხვდი.

— რომ უთხრათ?... —

— მე არავის არაფერს არ ვეცევი, — ვუპასუხე.

და აი, ამ დროს ორივემ ერთად შევეხვეთ ფედიას, რომელიც გვერდზე იყურებოდა მოღრუბლული.

— არ მინდა სულ ერთია კრემლიყო ყველას უამბობს! — ამოიღულულა ვიქტორმა.

ფედიამ პირველად შეხედა მას, იგივე მოღრუბლული უცხო მშერიტი და მოღუშულად, მაგრამ მტკიცედ უთხრა:

— რადგან სემიონ აფანასიევიჩის არ უნდა თქვას, არც მე ვიტყვი.

და ჩვენ ორივენი — მეც და ვიქტორიც — დაჯრწმუნდით, რომ ფედიამ ნამდვილად არაფერს იტყოდა.

რომ გამოგიტყდეთ, ცოტა შეებით ამოვიხსნთქვე. იმისათვისაც ადარ მივლოდა, რომ მეფეიქარა, სწორად ვიქციელო თუ არა. მე მხოლოდ ერთი მსურდა — ბიჭუნა არ გამეშვა და ჩემთან დამეტივებინა. ფედიამ რომ ჩემთან არ ყოფილიყო, მე ამას უწევალბლად მივაღწევდი. ფედიას დასწრებამ კი კინადამ საქმე დაღუპა.

ვიქტორს ხელიდან თუნუქის ქილა გამოვართვი, დარჩენილი ფულებით და განწე გადავსაროდე.

— ყველაფერი მოთავდა. ახლა გაღიანა კონსტანტინოვანს და ეგორს დაველოდით. სად არის შენი ჩანთა?

და უცებ მის თვალბმში რაღაცა აენთო და გახარებულმა, საჩქაროდ მიმასუხა:

— მომპარეს, სემიონ აფანასიევიჩი... ყველაფერი მომპარეს! იმიტომაც...

მე არ დავამთავრებინე:

— ნუ სტყუი. სად არის ჩანთა.

ისევე ჩაუჭრა თვალში ის წიდანდელი ნაბერქკალი.

— სტარობეცში დავტოვე... დეილასთან.
— კარგი, მერ სტარობეცში წავიდეთ. ახლა კრემლი...
— სემიონ აფანასიევიჩი, — ჩუმად მიმხრა ფედიამ.
მაგრად მომკიდა ხელი, — მატარებელი...

ე ბ რ უ შ კ ა

იაკუშევის ბედი ეწია: შინ დაბინდების მოვედით და ყველას უურადღება ფედიას ძმისკენ იყო მიმართული. თვალმისვლით ტონა რინალოვანამაც კი ვერ შეამჩნია, რომელიც ყველით ფეტრის ჩანთა აღარ დაუბრუნდა. გადაწევატეტი, პირველივე მოხერხებულ დროს როგორმე ამეხსნა. ეგოში გაღიანა და ფედიას შუა ეგორი მოდიოდა. მთლად ფედიას ასლი იყო, ისეთივე თვალბებითა და შუბლით, ოღონდ პატარა და სუსტი იყო. თმები ქერა ჰქონდა. აშეშად მის სახეს გაკვირვება მკლბობდა, რომლის გამო არც თუ ასე დიდი ხნის წინათ ძმისთან შეხვედრის სიხარულიც სადაც გამეჩრდიყო. ვერც კი ასწრებდა ღიმილზე ღიმილით და სულამწე საღმითვე ეპასუხა.

ჩემი კიბის ზემოთა საფეხურზე, შემკრათლი და თავისი მოვალეობით აღტაცებული ნახტია იდგა და ხელში ახლა წიწვების ჩანთა ეჭირა. როგორც კი მივუახლოვდით, ორივე თელით ეგორს საჩუქარი გამოუწურდა, ეგორისთანა გაფართოებული, გაბრწყინებული თვალბებით მისჩერებოდა და უთხრა:

— მობრძანდით... ვთხოვთ! აი, აქ არის მესამე კლასის სახელმძღვანელოებო... ეს ყველაფერი შენია...

მივღა ლენა და უსტეჭვლად მისცა ეგორს თავფის ბური. მის ცვალდაკლად გამოიღნდა ვიშნიჩენყო, შემინებულმა შემომოხედა და ეგორს შურდული მალდა ხელში... ბავშვები მო-

— სემიონ აფანასიევიჩი, — ჩუმად მიმხრა ფედიამ და მაგრად მომკიდა ხელი, — მატარებელი...

ლიონენ და მოდიონენ, ყოველი მათგანი რაღაცას სთავაზობდა ბიჭუნას და მიმართავდა: „ის შენი დაიქი ხა!“ — ის კი იდგა და ხან მარცხნივ და ხან მარჯვნივ მოხედვას და პასუხის გაცემას ვეღარ ასწრებდა. პატარა გახუნებული კები, რომელიც დიდ, სუფთა შუბლს ვერ უფარავდა, ამჯერად ქვეაზე გადასტურებოდა და მოკრძალებული თვალები სულ უფრო ნათლად უღიმოდა; ხელები რომ აღარ ყოფნიდა, ნიკაბითაც დაეკავებინა რაღაცა.

— რა სახალწლო ნაძვინგისავით მოგირთავთ თავიდან ფეხებამდე! — სიცილით ვეუბნებოდი გალიას, თან ბავშვებს განზე ვწევდი. რა ამბავია, ვიწინიერყო, რად უნდა შურდული? კმარა! კმარა! ახლა მიეცით საშუალება პირი დაბნანოს, ნამგზავრი ვართ!

ფედიას შევხედე, იგი ხან ერთს უმზერდა, ხან მეორეს, თითქოს პირველად ენახა ბავშვები, რომლებიც წელიწადზე მეტია მის გვერდით ცხოვრობდნენ. უყურებდა გაკვირებით და მადლობით, უყურებდა და სდუმდა.

მისთან მითა მივიდა და უკანაიდან კისერზე მოხვია ზელები.

— ახე სჯობია! — უთხრა მან თავისი მზიარული ხმით, რომელშიაც წემთვის და ალბათ ფედიასთვისაც გასაგები აღერის იმალებოდა.

უცებ ფედია ცრემლი წასკდა. გამხდარ ლოყებზე მსხვილი ცრემლები ჩამოსდიოდა ისე, რომ ბედნიერი და მადლიერი სახის გამომეტყველება არ შესცვლია.

სწორედ აქ შევედი შემეფანსებინა წემი ბავშვების სულიერი ადლო. არც ერთ მათგანს ფედიას თვალბში არ შეუჭრებოდა, არავინ მივარენია დასამწეოდლად და არავის უკითხავს, რა გატირებსო? ვითომც არავის არაფერი შეუძრწევია. ვიტა ეგორს მხრებშიდან ზურგთანას ხსნიდა, ლიდა უკვე პირსახოცით და სანით იდგა, გაროშკო კი დანარჩენ ბავშვებს იცილებდა.

— არ გესმით, რომ აღამიანი ნამგზავრია! მხოლოდ ერთი იაკუშინი არ იდებდა მოწაწილობას ამ შეხვედრის ალიაქოთში; დამაბული, გაქავებული სახით გვერდზე გამდგარიყო.

— წადი, გახანდე, დაიბანე! — ჩიუვარე მე—ივანშე კიდევ, გესმის?

როდესაც სახლში ყველაფერი მიწუნარდა, სასადილოში და სამზარეულოში სინათლები ჩაქრა და მხოლოდ საწოლში ენთო ნავთის მბუტუტავი შუქი, ჩვენს ოთახში მოაკაკუნებს. გალიამ გააღო, ზღურბლზე ფედია იდგა.

— როგორ არის საქმე? დააწვიენ? ყველაფერი წესრიგშია?

— გალინა კონსტანტინოვნა! — უთხრა ფედია. სუნთქვა არ ყოფნიდა და ნელა განაგრძობდა: — აი... ეგორუშკას ბავშვი კონვერტია თქვენს სახელზე, სემიონ აფანასიევიჩთანაც.

და გალიას ვალაცა კონვერტი კი არა, უშეგლებელი, საგულდაგულოდ დალუქული პაკეტი. — ალბათ დედისაგან დატოვებული საბუთები. შემდეგ ჩუმთა შუბლი მიავრდნო გალიას მხარს. ისინი ისევ იქ იდგნენ, მე კი ფანჯრის რაფას გადავალავე და მაღში გადავხტი.

ჭოიჯ

კოსმოდემიანსკაიას

უკვდავების წყალი შესვი ნაწაწინა ხელებით. შენს საფლავზე დაყრილ ფოთლებს მოვალ, მოვეფერები.

ქართულ იებს ჩამოგიტან, დაგიამებს იარებს. განა მოკვდი? შენი ცეცხლით ყველას გული ბრიალებს.

როს უბეში შეიღება წითლად დედის ბარათი, როცა წმინდა სისხლით დალბა პარტიზანის ხალათი,

უკვდავება მითაცევი გამხეცებულ ურდოდან, მათ კი შენი მოსპობა და ფერფლად ქცევა უნდოდან.

მინც ბნელა დამისა და ვარსკვლავების ამარა; რა ხანია არ გინახავს ლურჯი ზეცის კამარა.

ამ დარდს როგორ გავუძლოთ და ამ დარს როგორ ვაუმველოთ! დედას ცრემლი დავლო, ცოდვა არის უშენით.

უკვდავების წყალი შესვი ნაწაწინა ხელებით... შენს საფლავზე დაყრილ ფოთლებს მოვალ, მოვეფერები.

აპო სარდაშიძე

ქ უ რ ღ ი

ლიბინდა

1

განსაცდელი ქვეყანა,
სადა არ დარჩა არცინ,
მტრის შემოსეულ ურდოსთან
თბი გულშემაჯავი.
მტრის შეთრები ხმალაბნაღ
შეებნა თავდაპირველი,
ქვეშეწოვარა ბავშვებთან
მარტონი დარჩენი ღვდები.
იარაღებზე წყურბრდაც
ნათარვის თბილი კარგები.
„მთლზე ყაიო“ — გაისმის,
და გოგონებზე ხარები.
დაფრთხენე

მსულქველი ჩიტები
და უწყინარი მტრედები.
მტრეწოვარა ბავშვებთან
მარტონი დარჩენი ღვდები.
დასისხლიადა მინდორი,
ბაღები დაუცვარავი.
გოგონა დარჩენი მშველენი,
არსად ჩანს მთის მხარევი.
თუ სადმე აყო გავადა,
სასწრაში არ დარჩა არცინ...
და ეს მეორე კვირა
თბი გულშემაჯავი.

2

ბიჭვან გარებანში
შემოხარა ფარულად
და ბნელ-ბნელ ქუჩაბანდებში
მყის გაიჭრელა მარულად.
მევი ნაბადი შიდავდი

ნან. კ. მახარაძის

სად იყავ, რად მიანებე
თავი სამშობლოს, ბიჭვან?
ჰე, თუ დავმარცხდით,
მტრის ურდი.
სულ გავვიძარცვავ ქვეყანას.
შენც ხომ
სამშობლოს შვილი ხარ,
ქურლი, რას დავებტები?
ძუძუწოვარა ბავშვებთან
მარტონი დარჩენი ღვდები.

კარავში, ნიხზე მძინარი მტრის სარდალი ვიხეა;
ქურდი ვუხვებოდი დასუსტ მთას, მეოთხე, შევა.

ხედავ, ძინავს და ძილშიაც
ხელით უჭირავს ავჯინი,
შენ შენი ვერ მოგვლია,
სად მიდის შენი გზა-კვალი?
ჰე, გონზე მოიდი რას შევბი?
მტრის ურდი მოდის თხერი,
შენ კი პატარა ბავშვების
განსაქურდავად მოხვედი?!
გაქვავდა, გულად დიობრა,
კედელს აკრული ლანდოვი,
მხარზე შევიხ ლურსმანზე
დაკიდებული მხინდა.
მეჭრითა, შეიჭრა ბიჭვანი,
მოუცხა სულქვე მძინარო.
უცხე ფეხვრედან ისევე
ლაპუნე გაუჩინარდა.

3

უჩინ-მანინის ქუდი აქვს
და, თუც ბიჭვანი ქურდი,
ამაღამ გული გევალა —
ხინა უნდა მშობელ ქვეყანას.
და სადაც მტრითან თბი,
ახლა იქ მიჰქრის ბიჭვანი.
გახელდა გზაზე მერაზი,
გოგონებთან ხალი აქვს,
და ერთი კვირის საგალი
ურ დი-დაბეში გალია.
უჩინ-მანინის ქუდი აქვს,
უჩინარობა ნივევი,
ლაშქარში ისე ვევიდა,
აიჯინი შეუშინებელი.
შევიდა, იმი შეიერდა,
და მოლაღლი ლაშქარი
მღინარის აქეთ ნაპირს
იყვებნენ... ქარი იმარი
ჩაღდა. დაღლილმა ცხენებმა
წამს დაიფრთხეს ფეფარი...

6947

ქარავლია სარდლის კარავთან დაავდი თავის ნადავლად.
ბიჭვანს გოგონებში შემოვიგება სარდალი.

დინარის გაღმა მტრის ურდი
ხვალის ომისთვის შხად არი.
უჩინ-მანინისა ქუდი აქვს,
წყალი თევზით გასცურა,
გაღმა ნაპირზე აიჭრა,
ჩოხის კალთები გასწურა
და მტრის ხინაქში ჩუმჩორად
შევიდა სევინ-სევინებით.
ველზე შავ უნაგრიანი
ბალახსა სძოვენ ცხენები.
ჯავფავჯავფავ
ოში დაღლილი
სოფლმეც
მტრის ჯარისკაცები.
შენ აქ რა ვინდა ბიჭვანი?
ქურლი,
აქ ჩოსთვის დამტრები?
სული ხომ არ გაუსრ გაყავიდი?
ზოხად მთარ ხინა
თუ მტრისა დიდი ლაშქარის
განსაქურდავად მოხველი?
გარს გუშავებდი დაღიან,
აჰ, მტრის სარდლის კარავი...
იქ მძინარა, არა ჩანს
ღუნავის მტეი არავინ.
სარდალი შევდა კარავთან,
ქურდულად მიგზარა და
ხანჯალი ჩაიდა ჩაღლიანს —
გუშავდი სული დაღლია...

მანინე ქველი ბიჭვანი,
უჩინარა და გულდაღ,
ფრთხილად კარავში შევიდა
უჩინ-მანინის ქუდი.
კარავში ნიხზე მძინარი
ქვეს მტრის სარდალი ვევიდა,
ქურდი ვუხვებოდი ქავსარს,
შეკრა, შეთოვა, შევა.
პირი აქვს, ტოპარში
ჩააგდო და მტრის სულღიან
წილავე გაჭარა ლაშქარი
უჩინ-მანინის ქუდი.
ქვავ გავსაცურა მდინარე
ოღმში ამოლუმბული.
როს იმხალს მიდორზე
რიგრაყის ნიღის ბუმბული,
ქართველია სარდლის კარავთან
დაავდი თავის ნადავლი,
ბიჭვანს გოგონებში
შემოვიგება სარდალი.
შევიდა სარდლის წინ,
შესისხა:
— სარდალი, ქურდი ბიჭვანი
აღარ ვაქურდავს არასდროს
თავის სამშობლო ქვეყანას.
მოკლეს სახე-კარი მიძარცვეს,
მიწა არასდროს მიძარცავს,
მარტონ ისეთი ნადავლი
არასდროს არ მომიძარცვს...

გახსნა ტომარა და მტერი
 მოაგლო სარღლის ფეხებთან...
 ვაოცდა მხედართმთავარი,
 მტრის სარდალს როცა შეხედა.
 ამ ღროს კიდევაც ინათა,
 დაპკრეს ბუქსა და წინწილებს
 და დილის შუქზე ქართველთა
 ჩაჩქნებმა გაიცმციმეს.
 „ვაშაო“. წყალში შეტურდნენ
 გამგელებული ცხენები,
 მდინარის გაღმა
 მტრის ლაშქარს
 შეაცხრნენ ქენებ-ქენებით.
 დაიბნა მტერთა ლაშქარი...
 სარდალი არ ჩანს... საღ არი?!
 — ჰკა მავას!...

ლაშქარს გაჰკივის
 ქართველთა მთავარსარდალი.
 მიაწყდნენ, შიგ-შიგ შეიჭრნენ,
 ომი გაჩაღდა საზარი,
 სისხლის წვიმაში სველდება
 მინდორი უზარმაზარი.
 გარბის მტრის ჯარი... უეცრად

მხედარს მოესმა ძახილი,
 დაჰხედა, გვერდით მიწაზე,
 გვერდში გარკობილ მახვილით,
 ბეჟანა გდია, ოღნავდ
 ცალ მკლავზე წამოწეული,
 და ისმის ომის გუგუნში
 მისი ძახილი დევური:

— ჰკა მავას! ძმებო, მისდიეთ!
 არ დარჩეს ამბის წამლებიც!
 ვაგლახ, აქამდე მოვედი,
 უკან კი ვეღარ წაგყვებით...
 ქვე გადმოიჭრა მხედარი,
 მისწვდა მომაკვდავ ბეჟანას.
 — ო, ძმაო, შენ გადაეცი
 ჩემგან მშობლიურ ქვეყანას,
 ვთხოვ, მიაპტიოს, შემინდოს
 ვინაც კი გამიძარცვია.
 მეც თურმე გული მქონია,
 თურმე ბეჟანაც კაცია.
 ერთსა გთხოვ, გემუდარები,
 ნამდვილი გულის მჩინარო:
 ქალაქის გარეუბანში

დგას ასწლოვანი ჩინარი;
 იმასთან ერთი სახლია,
 იმ სახლში დედა-შვილია,
 იმ სახლ-კარიდან აქამდე
 ორი დღე-ღამე მივლია,
 და მესამე დღეს აქ ვკვდები,
 დღესა ვარ ალაღმართალი...
 იმათი სუნთქვა შოგამისის,
 იმათი გულის ფართქალი.
 წა, მიუსწარი, ეძინათ,
 გემუდარები იჩქარო,
 ფანჯარა ღია დავტოვე,
 შიგ არვინ არ შეიპაროს...
 ესა თქვა, მხედრის მკლავებზე
 სული დალია ბეჟანამ.
 კვლავ რეკავს ომის გუგუნში
 მისი ხმა, როგორც შევანი:
 — ჰკა მავას! ძმებო მისდიეთ!
 არ დარჩეს ამბის წამლებიც...
 ვაგლახ, აქამდე მოვედი,
 უკან კი ვეღარ წაგყვებით!

საუ პანი

ნ.ს. გ. თოთბაძისა

გამლისვრთიანი წერილი

მწყემსი-პიჭი

ხაი-ვა წელს თოთბაძეთა წლისა შესრულდა, მაგრამ აგერ უკვე ძეგს წელია ცხვარს აძოვებს. პირველ ხანებში მამას ეშველებოდა ცხვრის მწყემსვასში, შეძლეკე კი მამას აღარ ეცვლა ცხვრისათვის, პარტიზანული რაზმის მწვერავი ვახლ, შაშხანი თელში იაპონელთა დასამარცხებლად წავიდა.

ხაი-ვაც თავისი სოფლის — ლუმინციუსის პოინერთა რაზმის მეთაურად აირჩიეს; სოფლის გადაღმა რომ მთა იყო, ყოველ დღითი წითელფრთიანი შუბით იქ აღდიდა ხოლმე. ერთხელ ცხვარი ყველაზე მაღალ მთაზე — ლუმინწაზე არეკა; ცხვარი საბალახოდ გაუშვა, თვითონ კი სათვალავლოდ დაბალ ვახშარ ხის ქვეშ მოეწყო. ირგვლივ ყველაფერი მწვანედ მიიზნებდა, ჯეჯილის თავიანი ვაკეებიცა, მთებს ბალახი მოსდებოდა; ეს ხე კი მთლად შიშველი იდგა, არც მზისაგან იფარავდა და არც წვიმისაგან იცავდა პატარა ბიჭს. მიუხედავად ამისა, ხაი-ვა მთელი დღის განმავლობაში ამ ხის ქვეშ იყო ჩაქცემული; ხელისგული შუბლზე მიედიო, თვალები მოექცეოდა და აღმოსავლეთს გაპყურებდა. იქ ხეობა გაშლილიყო.

ხაი-ვა აკვირდებოდა, რა ხდებოდა ხეობაში და, თუ საუკეთესო რამეს შეამჩნევდა, მაშინვე ნიშანს მისცემდა — ჩქაჯები ამოქმედდნენო. „ჩქაჯებს“ ხალხი ააპონელ დამპყრობლებს ეძახდა.

ორი დღე იყო უკვე, რაც გარშემო სოფლებში „ჩქაჯები“ დათარეშობდნენ და ძარცვადნენ ხალხს. აი, რატომ იყო, რომ ხაი-ვა ასე მოიჭაროდა თავის საგუშავოსაკენ.

ხევეთ ვერცხლისფერ ზოლად გველივით მიიკლანებოდა პატარა მდინარე, მდინარე ისე ლაღაბებდა, რომ აღმნიანს თვალმა სჭირდა. მდინარის გაღმა რკინიგზა მოიწინა, რომ,

ლისთვისაც ხაი-ვას თვალი არ უნდა მოეშორებინა. გზის იქით რომ რაღაც წრები ბორცვები იყო, მამა იმაზე იტყოდა ხოლმე — ესენი ჩქაჯებისაა აშენებული დოტებია, თანაც იმიადენებია, რომ თითოში ათი კაცი მაინც დამიშლებო.

ცოტა ხანი რომ გავიდა, მთებში, დასავლეთით, ერთი მეორეს მოჰყვა ქვემების ორი გასროლა. თითქოს სადღაც შორის დაიშქაო. ქვემოთ ზეგში სიჩუმე სუფევდა. მზე ნება-ნება იხრებოდა დასავლეთისკენ.

უცებ ხაი-ვამ შეამჩნია, რომ ერთ რუხ ბორცვს ქაიანველასავით პატარა შავი წერტილი გამოეყო და ლუმინწანის მთისაკენ დაიძრა. ნეტავ რა არის? უჰ! ჩქაჯები! ბუნებრივად ამოთრეულან! ეს ერთი... აგე, მეორეც გამოცოცდა... ბიჭმა ორივე ხელი ჩაავლო გამხმარ ხეს და ერთი ისე შეარხია, რომ ხე წაიქცა.

ასეთ ხეს სოფლებში სიოისიზუს უწოდებენ, რაც ნიშნავს ხე — ნიშანს. თუ სიოისიზუს გაუნძრევლად დგას, სოფლებში მწვიდად არიან და პარტიზანმა, რომელიც დასავლეთის მთას მეთვალყურეობს, იცის, რომ აქაურობას საშინოოება არ მოეღოს. თუ სიოისიზუს დაეცა, ყველათვის ცხადი ხდება, რომ „ჩქაჯები“ ამოქმედებულან.

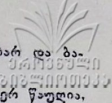
პარტიზანული წერილი

ამ დროს სამხრეთ ფერდობის ქვიან ბილიკზე შაშხანიანი კაცი ამოვივლდა.

ამ ბილიკზე სოფლებს არასოდეს არ გაუვლიათ, ნეტავ მოღალატე ხომ არ არის?!

ხაი-ვამ გრძელი შოლტი სწრაფად აიქნია; ცხვარი მთის ფერდობს ასევა და შაშხანარში ისე დამალა, რომ სულ აღარ ჩანდა. ბიჭი ქვემოთ მიბობდა და ბურქებს ეფარებოდა. მთის წვერზე ასულმა კაცმა წაუხედ დაიძახა:

— ხაი-ვა! ხაი-ვა!

სუ „ჩაჯგებს“ გადაეყარე, მტყევი რომ მწყემსი ხარ და ბატონის მინდორში მუშაობ.

— ეს რაადე ახალი ამბავია. წერილი რამდენჯერ წაუღია. მაგრამ ცხვარი არასოდეს წინ არ გაუგლია.

— როდისა შევძლებ წერილის მიტანას? ამა, თუ კარგია, თვითონ სცადე ცხვრით გაქცევა! — შენმნა ხაი-ვამ.

— ხვალ უნდა მიუტანო წერილი, გეხმის? ხვალ! იღონდ არ დეკარგო. იცოდე, „ჩაჯგები“ ახლოს არიან, იჩქარე! მართლაც, ვიდრე მამა-შვილი ლაპარაკში იყვნენ ვარ-დულნი, იპაონტლები მიის ძირს მისდგომოდნენ და ქვიან ბილიცუე ადიოდნენ. მამამ სწრაფად ამოიღო ბატაკი, ხაი-ვას ჯიბეში ჩაუღო. — ეს ვაზისთვის გქონდეს, ფრთხილად იყავი, — თქვა მან. მეგრე მამამ ხაი-ვას წითელფრთიანი შუბი გამოართვა, ტყის პირს მიამურა და ერთ წაშში მიიშალა.

მ მ მ მ რ ი მ მ რ ი ნ მ ს ი

ისე ჩქარობდა ხაი-ვა როგორმე ცხვარი დაეკანოილ ბილიცუე გაეყვანა, რომ ბატაკი გადაეყრუნა კედეც.

ლუმინშანის მითიდან სოფელ სანჯანყულამდე დაახლოებით ოცდაათი ლი იქნება, ამ ბილიკით კი ოციც არ გამოვა.

ხაი-ვას რამდენჯერმე წაუღია შტაბში წერილი და გვა ანასოდეს არ აბნევია, თუნდაც დამით ველო.

ცხვარმა ციცაბო ფერდობს მიაღწია. აქედან სულ ახლოს მოჩანდა დასავლეთის მთა. სავაა მზე ჩაესხებებოდა. მთის ყველაზე მაღალ მწვერვალზე ციცებლოკედებულ ღრუბლებში მკაფიოდ მოჩანს სიხოსის მთი.

სიხოსის მთის დანახვანე ხაი-ვა დამშვიდდა და ცხვარი მთაში გაუღო.

უცებ სიხოსის მთა წაიქცა.

აი, უბედურება! ასეთი ციცაბო აღმართი ვაირო და წერილიანად ჩაუვარდებ ხელში „ჩაჯგებს!“ ხაი-ვამ სწრაფად ხეობისკენ მიიბრუნა ცხვარი — თუ ბილიკით გაგლა არ შეიძლება, გვას გადავივლის.

დაკლავილ ფერდობს ასდევდა ცხვარი. მაღე ხაი-ვას თვალნი მთელი ხევი გადაიხალა. მან შორს, ხევის ვანაპი-ჩის, მწყობარე მამაგული ხალის დანახა. იქნე მარმეე ამრის მებრძოლები არიან? არა, ისინი არ უნდა იქნენ, უსაბალონ ცხენებია საევეე არაფერია, ისეე „ჩაჯგებს“ გადაეყარე, საძარცვავად გამგაჭერე ულან.

რა ვნა, ლუმინშანზე „ჩაჯგებია“, დასავლეთის მთაზეც „ჩაჯგებია“, აქ ხეშიც შემოჭრილან...

გაქცევი საით? ხეობა ვიწროა, ცხვარი ვერ ავა. წინ წავიდე! მაგრამ ჯიბეში რომ მამლისფრთიანი წერილი მიდევს? ძალიან მნიშვნელოვანი წერილი, რომელიც პარტი-წაწული რაზმის შტაბს აუცილებლად უნდა მივაწვდინო!

დავმალე! დიხხ, უნდა დავმალე! — ხაი-ვა ჩაუტყდა, წერილი გისს პირას ქვის ქვეშ ამოსდო და დამშვიდდა. — აი, ახლა კი კარგად დავმალე! — ბიქმა მიიხდ-მოიხდოდა, მეგრე წერილი სწრაფად გამოიღო, — ასე არ იფარგებს, ირ-ველიც იმდენი ქვა ყრია, რომ დამე როცა დაგებრლები, ვერ ვიბოვი.

იპაონტლები მიუახლოდნენ ხევის გასახელებს. ხაი-ვაც აჩქარდა. ამ დროს ცხვარი ვაუჯიოდა, სწორედ იმ მხრი-საქენ ქვა პირი, საიდანაც იპაონტლები უნდა გამოჩნეილყენენ.

ხაი-ვას გული შეუფრთხილდა, ბევრი აღარ უფიქრია, ოლი ნახტომი — და შუა ფარში გაჩნდა. ხელი სტავა ჯო-გის ყრას — ბებერ მერინოსს — დღმა აუწია და ქვეშ წი-რილი ამოუღო. მერე ზურგზე ნაწად გადაუსვა ხელი, თან დღმის ქვეშ მატელი გაუტყვანდა.

ბიქმა შეეხათ ამოისუნთქა. გული სხანაშულით აუტკვრდა. სამავიეროდ მერინოსს დაჩრა უსმავყოლოდა. ეტყობა წი-რილია შეაწუხა, ბიქს ხელიდან გაუსხტდა, სასახილოდ შე-კანტრეულა და ტყუამდე წილი გაჰყარა... დღმა მქიდროდ იკვროდა ფეხებს და მალავდა წრილს.

— სასწრაფოდ სანჯანყულში გაჩნდი და ეს წერილი შტაბის ასისტავს — ამხანაგ ჩქარს მიუტანე.

ხაი-ვამ იცნო მამა, ბურქიდან გამოძვრა და გამომხაურა: — აქ ვარ!

— მანდ რას დაქვრები?! გამოძინდა რაღა ყარაული! „ჩაჯგები“ სავაა აქ მოვლენ, შენ კი სად დახებები, კაცმა არ იცის! — უპასუყოლოდ უთხრა მამამ.

— კარგა ხანია, მეც შეენიშნე, — წყნარად უპასუხა ხაი-ვამ და გადაქცეულ სიხოსის მთაზე მიუთითა.

— რატომღა დამამალე?

ახლა ხაი-ვაც გაჯავრდა და ამირჩია: — რატომ დამამალე! ამა, რა ვიცოდე, შენ იყავე თუ შეი-არაღებული მოვლაკტი!

მამას კამათისთვის აღარ ეცალა, სასწრაფო საქმე ჰქონდა, უბიან ფრთხილად ამოიღო წერილი და ხაი-ვას მიუბრუნდა: — კარგი! ტყუილ-უპასუოდ ყხებომა არა დარს! სასწრა-ფოდ სანჯანყულში გაჩნდი და ეს წერილი შტაბის ასისტავს — ამხანაგ ჩქარს მიუტანე.

წერილის გადასხნოლი კუთხიდან მამლის სამი ფრთა იყო გამოშვრილი. ხაი-ვამ იცოდა, რომ ეს მნიშვნელოვანი, ძა-ლიან მნიშვნელოვანი წერილი იყო. მანისის პრუვიციის გულხეხვად კარგად იცოდნენ, რომ მამლის ფრთა პირობით ნიშნად ითვლებოდა. მამალს ხომ „ცნი“ ჰქვია, რაც ნიშნავს „იჩქარე“, ერთი ფრთა იმას ნიშნავს, რომ მაღე უნდა მიაწე-დნო, ორი ფრთა — წერილი ძალიან სასწრაფოა, თუ სპია, არც დამე, არც ცეცხლმა, არაფერმა არ უნდა შეგაფერხოს...

— კარგი, მამა, წავალ, — დეთანხმა ხაი-ვა.

ხაი-ვამ თითი პირში ჩაიღო და დაუსტყნა, ცხვარი შტაბ-ნარიდან გაშობტა და მის გარშემო შეგროვდა.

ბიქმა შოლტი მამას გადასცა. მაგრამ მამამ არ გამოართვა: — ცხვარიც თან წაიყვანე, გვანო კი ფრთხილად იყავი.

ახლა აღარაფრისა ეშინოდა ხაი-ვას, ცხვარს იაპონელების შესახებ ვერაღერ ერეცებოდა. ცხვარმა შიეილი გზა დაიჭირა და კინაღამ წააქცია იაპონელები.

— შესხე! — ყვიროდნენ იაპონელები, რომლებიც ასეთ შეტევას არ ელოდნენ.

ვიღაცამ მყავსურე ხმით ბრძანება გასცა, და რამდენიმე შახანა ხაი-ვას შუბლს გაუსწორდა.

ხაი-ვა მორჩილად შეჩერდა. ცხვარიც დადგა.

ბ ა ტ ა ტ ი

შავ-მუნდირიანმა კაცმა ხაი-ვასთან მიიჩინა, საყველოში ხელი სტაცა და მოყვითალო-მომწვანო ფორმასში გამოწყობილ იაპონელთან მიათრია, ზომილსაც გვერდზე იაპონურის ქრონოლი ხმლით ეკიდა, ცხვარი ნივრის თავს უჯავდა. იგი მოკლე უღვეში გაფარჩნობდა. მან ხაი-ვას თვალები ვადაუბრიალა და ერთი ლახათიანად დაუღრიალა:

— შეთვალსურე, მერეე არმა შენი?

ხაი-ვამ თავი გვერდზე დახარა, ტურნები წინ წასწია, თავი მოისულვლა და ისე იქცეოდა, თითქმის არაფერი ესმოდა.

შავმუნდირიანი ბიჭს ზურგში კინდახსსა სცემდა.

— შე ძალოს ნაშიერიო — დაუყვირა მან, — ხმის ამოდებისა გეშინია... დიდი ბატონი გეკითხება — მერეე არ-მისი შეთვალსურე ხარო? პარტიზანი ხარო ხომ?

წყვეული შავი ძალონი გაუღელვა ხაი-ვას. — ისე იბღინებ-ბა, ვითომ დიდი ვინმე ყოს ამის ბატონის იცოდე, შენი ბატონი — ჩვენი ბატონი კი არ არის! ხაი-ვას უნდოდა პოლიციელი თარჯიმანი ერთი მაგრად გამოელონა, მაგრამ მამლოხობიანად წყრალი გაახსენდა და თავი შეიკავა.

— არა, მე ცხვარს ვამოვებ, — თავჩანდრულმა უპასუხა.

მოკლულევასამ ამისთანა პასუხი რომ მოისმინა, ქარქაშის-დან იტყვრა ხმლით ამიოლო და უღვირილი დაცივითი ბიჭის კისერთან მიიტანა.

— თუ მართლს არ იტყვი, მოკვალავ.

შავმუნდირიანმაც დაუწყო ხაი-ვას ყვირილი, მოკლევასთან მიბნა, ბიჭს ფეხი ამოჰკრა და უყვირა:

— თუ არ გამოტყდები, კურდღლივით ვგაქარობ!

ხაი-ვა თავისას იმეორებდა და თან ხმამაღლა ტირიდა: მე ცხვარს ვამოვებ, სოფლიდანა ვარ, ზემო ჩყოლურუნთან, რისთვისა მეცმე?

ხაი-ვა არასოდეს არა ყოფილა ზემო ჩყოლურუნში, მაგრამ მამის ნაამბობი ახსოვდა, რომ იქაური შთაბრძნა იაპონელების მხარეზე. მამა იმხანაც ამბობდა ხოლმე, რომ ამ სოფლიდან ხუთი ლის დაშორებით აყო იაპონელთა დოტემა.

გარჩირაკით ბრძანებს, და ყვამოქცეულმა პოლიციელმა გულდავულ გარჩირაკი ბიჭი. ხაი-ვამ თავისი დაფუთილი ფეხსაცმელებიც კი გაიხალა და უჩვენა.

პოლიციელმა ბატატის ვარდა ვერაფერი უთვია; შეგმა და: აპირა, პირთან მიიტანა, მაგრამ მოკლულევასამ წაართვა, საეტეოდ შეათვალეირა და წელაუნით ლოდნა დაუწყო.

— დიდი კარგია კარგი მთავრე ხარ ასეთი?! — ჰკითხა ხაი-ვას და ბატატზე უჩვენა.

— მთაში საიდან იქნება, მხოლოდ მინდორში ხარობს! — აბუტბუტდა უმეყოფილო პოლიციელი.

— იცი, ჩემს ბატონს რამდენი აქვს! — შეაწყვეტინა ხაი-ვამ და მოკლულევასს მიუბრუნდა. ჩვენს სოფელში, ზემო ჩყოლურუნში კარგი ბატატი შობის, ყველაზე კარგი კი ჩვენა გვაქვს.

მოკლულევასამ ბატატის ჭამა გაათავა და ისეე გამოკითხვა განაგრძო:

— შენ ჩას აქეთებს?

ხაი-ვა მიხვდა რას ეკითხებოდა იაპონელი და იმხანაც იაპონელივით უპასუხა:

— ცხვარი ვამოვებ.

— პასპორტი არის?!

— ჯერ თოთხმეტი წლისა ვარ! — წამოიხანა ხაი-ვამ და

სხვა ტონით განაგრძო. — პასპორტი საიდან უნდა გქონდეს? თუ არა გვცხია, წადი და ზემო ჩყოლურუნში იკვებო! მოკლულევასს იმის დრო სავსე ჰქონდა, რომ ზემო ჩყოლურუნში წასულიყო და ხაი-ვას ნათქვამი შეეგონებინა, მთაში მიიჩქაროდა, რომ რაც შეიძლება მტერი ხალხი გაეძარცვა.

— ბეგრი ბატატი მოიტანე, საჩუქარი გააკეთე დიდ ბატონს, გესმის?!

— ვაიგი, ვაიგი! — უპასუხა ხაი-ვამ.

— როცა უკან დავბრუნდებით ირ კალათ ბატატს მოგიტანო. — და იმის დასამტკიცებლად რომ მართლა მიუტანდა, უჩვენა, როგორ წამოიღებდა ბატატით ხავეც კალათებს მარჯვლით.

მოკლულევასამ კმაყოფილებით გაიცინა, ხაი-ვას თავში წუთიანად და ხმამაღლა თქვა:

— პატონასი კაცო, წადი, გზა თავისუფალი გავქვს!

ხაი-ვამ თავისუფლად ამოისუნთქა, თავი დაუყრა მოკლულევასს და თავის ცხვარსკენ გასწია.

ხ ა ი - ვ ა ს ც ხ ვ ა რ ი

ხაი-ვა უკან მოუხედავად გახრბოდა. სირბილში შოლტს ტკაცავსადი გაქონდა.

— შეჩერდი! — მოესმა უტებ პოლიციელის ჩახლერილი ხმა.

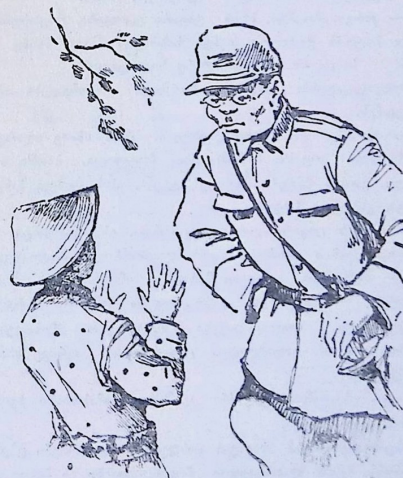
ხაი-ვამ თავი მიაბრუნა და დაინახა: ყვამოქცეული და ათილდე სხვა პოლიციელი მიხრბოდნენ — ცხვარის ფარის-თვის გზა გადაუკრაო.

— რასა შერბობ? — ჰკითხა დახმუნულმა ბიჭმა პოლიციელებს.

— ჩნა? — ყვამოქცეულმა გაიცინა და თან თვალბეზი მოქცა — იმპერატორის ვარს გდერ არ უფასშია, შენი ცხვარი რამდენიმე გვერდს ეყოფა. — ხაი-ვას შოლტი წაართვა, ცხვარს ვადაუქირა და ისეე უკან გარცა.

— ეს ბატონის ცხვარია, უცვებროდ შენ როგორ დაგბრუნდე! — წამოიხანა ხაი-ვამ და პოლიციელს ხელი სტაცა.

პოლიციელები ხაი-ვას ყვირილს ყურს არ უღებდნენ.

ხაი-ვა მორჩილად შეჩერდა.

„შვი ძაღლები“ ცხვარს დასდევდნენ და თავიანთ მათრახებს ცხვარს შეუბრალებლად უტლამუნებდნენ.

— პატივცემული უფროსო, შემობრალი — ხაი-ვამ ტირილი დაიწყო და პოლიციელს ხელზე დაეკიდა.

— მოშორდი! — უყვირა პოლიციელმა ხაი-ვას და განწევა გავლო. ისე გამძვინვარდა, რომ შაშხანით დაბეჭურა: მოთონებთან არ გამოიყვანო, თორემ ცოცხლი არ გადამორჩები.

ხაი-ვა მიწაზე დაწვა და მთელი ხმით აბლაგადა.

— ჩემი ცხვარი! — ტირილი ბაქი. უცებ იმ მერიანოსზე შეაჩერა მზერა, რომლის ღუმის ქვეშაც წერილი ჰქონდა დამალული.

„წერილი! — ხაი-ვას გაუჩრდილა. — ეჰ, ხაი-ვა, ხაი-ვა! რა ჩაიღინე? მინიშნელოვანი, ძალიან მინიშნელოვანი წერილი დაჰქარგე! ამ წერილს ხომ შტაბში ელოდებიან?! ნეტავ გზაში სადმე დაჰქარგოდა და ასე კი არ ჩაებდო „ვაგებო“ ხელში.“

უცებ ხაი-ვამ ტირილს თავი ანება, ჩრადვ გადაწყვიტა; პოლიციელის კვალდაკვალ გაცოცდა, თან გზის პირა ქვებს ეყვარებოდა. „ძირს მაინც ჩამოუვარდებოდეს ყოფს წერილი! მაშინ ავიღებდი, ჯობიერ შევიანახავდი, შეუშინებლად გვერდზე გავციოდებოდი და პირდაპირ სახანჯლოსასკენ...“

მაგრამ წერილი არა ჩანდა. აბა, სოგორ დაუვარდებოდა მერიანოსს! თვითონაც ახსოვდა, რომ წერილი მაგრად შიაბა და ორად გაკვანდა. ელოდო, ვიდრე ჩამოუვარდებოდა, ტყუილად მიცოცვა ხაი-ვა!

მაგრამ ხაი-ვა არ შეჩერებულა, უწერილოდ ხომ ვერ წავიღოდა.

მთის პატარა სოფელი

ყუბოქცეული მობრუნდა, ხაი-ვა შეამჩნია და დაუყვირა: — შენ კიდევ აუა ვაინარ, მელის კერია?! მოშორდი! თუ არ წაითრევი, ერთს ისეთს ჩაგაფარებ, რომ!..

— კარგი, მოგვი, ბიჭს ცხვარი ეცოდება, დაბურუნდეთ, დიდ ბატონს ვთხოვთ იქნებ სახრავად ძველი მაინც მისცეს. — სიცილი უთხრა მეორე პოლიციელმა.

პოლიციელებმა სიცილი დაიწყეს, აბანონელები ახორბოცდნენ.

ხაი-ვა ისე იყო გაბოროტებული, რომ იმაზე აღარც კი ფიქრობდა, თუ რა საშინაოება მოელოდა. პარში თითი წაიყო, გაისმა მძაფრე მოკლე სტვენა, ამას მოჰყვა ხანგრძლივი, გაბმული სტვენა.

ამ ნიშნის ცხვარი კარგად იცნობდა, ისე გაიფანტა, რომ პოლიციელების ყვირილს აღარ დაემორჩილა. პოლიციელები — მარჯვნივ, ცხვარი მარცხნივ მიექანებოდა, პოლიციელები — მარცხნივ, გაგუებულმა ცხვარმა მარჯვნივ მოჰკურცხლა. პოლიციელები შგლებივით მისდევდნენ ცხვარს ფრასს. გადარეული ცხვარი გზის ორივე მხარეს ენთქებოდა.

ხაი-ვა უსტვენდა, ცხვარს აქუნებდა, ამასობაში ხეობის გასასვლელს მიაღწა.

ბებერი მერიანოსი ხაი-ვას მისდევდა, დანარჩენი ცხვარი მერიანოსს, ხევი დაფანტული პოლიციელები კი მიედ ფარას. „ოლონდ მერიანოსი არ ჩამორჩეს, ჯანდაბას, თუნდა დანარჩენი ცხვარი ხელში წაიგდოს „შაშხა ძაღლებმა“.

მაგრამ ხაი-ვა შეცვლა, მოულოდნელად პოლიციელებმა შეწყვიტეს ცხვრის ღევნა და ყველანი ერთად ხაი-ვას დაეცდნენ.

ჩასაკვირველია, ხაი-ვა პოლიციელებს ვერსად გაეცოცლა...

ყუბოქცეულმა ხელი სტაცა ბიჭს და უთქა.

— აბა, მარდად მოაგროვე ცხვარი! ხაი-ვამ მორჩილი გამომტყველება მიიღო. მალე ცხვრის ფართი იამონელთა რაზმს უქან გაჰყვა.

მოკლულვანამ ხაი-ვა თავისთან მიიხმო:

— შენი წაყვებულ დიდი ბატონს გზაზე, გავიგე?! — უთხრა და ოქროს კბილები დაქრიდა.

— გაიგე! — უნასუსხა ხაი-ვამ, თომცა ვერაფერი გაიგო. ხაი-ვა ყურს არ უფლებდა მოკლულვანას ლამარაკს, რადგანაც თავის ფიქრებში იყო გართული. „მწირვალზე რომ ავალო, დღამდებო კიდელ! მაშინ მე ვიქნე, რასაც ვიწამე, იმას ვიწამე, ხაი-ვა, თორემ გვიან იქნება! ეჰ, მთის ძირას, ტყე იქნება. მშ! ვნახოთ ერთი, დავედევნებოთ თუ არა „შვი ძაღლები“.

ამ ფიქრებში გართულმა ხაი-ვამ ვერ შეამჩნია როგორ მიაღწია რაზმმა მთის პატარა სოფელს. იამონელები შეჩერდნენ. ხაი-ვა შეჩერდა თავისი ცვრით.

სოფელი პატარა იყო. ექვსი-შვიდი კომლი თუ იქნებოდა. იამონელები მისცვიდნენ ქიშკრებს, ჩამოყარეს ურდულები, ეწობოდა გადამტეხს, ერთ წუთში ყველაფერი თავდაყირა დაეყინეს.

მაგრამ ეწობებში სივარიელი იყო. ქოხებში ხალხი არ ჩანდა. ყველგან ჩამქრალიყო კერია. ქოხობები ავლოთ, პრინჯის მალედა ექონებები აღარ იღვა კუხებში. საქმელთა და სახლის აქვეშეულობაც ყველაფერი გადაშალული იყო. ვალები მთაში გახსნულიყვნენ.

იამონელები ჩაილს ცეცხლს უკიდებდნენ, ცეცხლში ცვიოდა მოგლოჯრული კაბები და ფაწვრის ჩარჩოები. უზარმაზარი კოცონი მთას ანათებდა.

სადაც მთებში, დასავლეთისა და სამხრეთის მხარეს, ცეცხლის ენები ავარდა. ამით იამონელთა რაზმებმა თავი შეახსენეს და შეეხმარნენ ერთმანეთს. პოლიციელებს სულ გადააფრუდათ ხაი-ვა, ყურადღებას არ აქცევდნენ.

„იღროსა! — გაუფიქრა ხაი-ვამ, ბებერ მერიანოსს მივარდა, ფრახხლად მივებო, მაგრამ ამ დროს ყური მოჰკრა მოკლულვანას ყვირილი: „ჩაღლი!“ ხაი-ვას გაუჩრდილა, სწრაფად მობრუნდა და დაიწახა, რომ მოკლულვანა თავის ჯარისკაცებს ფეხებს უბაკუნებდა და ჩაღაცას უბრძანებდა.

მტვობა, მოკლულვანას ძალიან შიოდა. პოლიციელები ცხვარს მისცევდნენ.

ხაი-ვამ ბებერ მერიანოსს ხელი გაუშვა და იამონელებს დაუბეჭრა.

ერთმა იამონელმა ცხვარს ფეხში სტაცა ხელი, მეო-

რემ კისრზე ყუღღი მოუტია, მესამე ფართე დანის მსგავსი ხოშტი მოიქნია და ცხვარს თავი გაუპო.

ამ დროს ყბამოქცეულმა მიირბინა, ამოარჩია ბებერი მერინოსი და რქებში სწვდა.

ხაი-ვა მთლად აცახცახდა.

ყბამოქცეული მერინოსს რქებზე ეწეოდა, მაგრამ ყოჩს თავი დაბლა დაეწია და ფეხებით დღამიწას ისე ეგზანებოდა.

და, თითქოს ამ ადგილას ლურსმნებით მოქცეული მთელი თავის ძალ-ღონის ძაბვდა, რომ მერინოსი ამ დაწყევლილი ადგილიდან დაეძრა. მაგრამ იგი უძრავად იდგა. ამ ორთა ბრძოლამ იპონენლთა ხმაძალი სიცილი გამოიწვია, ყბამოქცეულს სახეზე სისხლი მოაწვა.

— ამ ზაფხულში ამისთანა ბებერ ცხვარს ვინა ჭამს, აყროლებულია! — დაუყვირა ხაი-ვამ.

ყბამოქცეულმა ბრავით შეხედა ხაი-ვას და მთელი ძალით წიხლი ჩასცა მერინოსს.

— შეგიძლია გასამრავლებლად დასტოვო! — დაუყვირა და ბევრი ახლარ უფიქრია, თვალში რომ კრავი მოუვიდა, იმას დაეძგრა..

ხაი-ვა უკვე ცხვარზე აღარა ფიქრობდა, სულ ერთია მათ ვერ შეინარჩუნებდა, ოღონდაც მამლოსფრთიანი წერილის ამოღება მოეხერხებინა და ღამით უკან მოუხედავად გაქცეულიყო.

მალე მხოლოდ ოციოდე ბებერი ცხვარიღა დარჩა, ისინიც შეშინებულები ცახცახებდნენ.

ხაი-ვამ ბებერ მერინოსს ხელი ვადაუსვა, შეუმჩნევლად დუმა გადაუწია და თვალი მოჰკრა მამლოსფრთიან წერილს.

აი, ხაი-ვამ ხელი უნდა გაიშვიროს წერილისაკენ, მაგრამ ისევ გამოჩნდა აბნეარი პოლიციელი და ჰეითა მტყუნა...

— ჭა სად არის?

ბიჭმა კარგად იცოდა, რომ ჭა სოფელს გაღმა იყო, მაგრამ ხელები გასახვავა.

— ახა, აქ ჭა საიდან იქნება?! აქ რომ წყალი ყოფილიყო, ხალხი აქედან როდი წავიდოდა!

პოლიციელმა ბიჭი ჭვამის მოსატანად გაგზავნა, მაგრამ ჩელცარიელი დაბრუნდა. „ვენახით, თქვე იქავებო“, უწყოდა და უქვაბოდ სკემელს როგორ მოიშვადებო!

მაგრამ ვინ არ იცის, რომ იქავებო“ გამამაძრებო არიან. ცხვრის ხორცის ნაჭრები შესაწავად პირდაპირ ცეცხლზე დაყარეს.

ცხვრის ხორცი ამიშინდა. ირგვლივ გატრუსული ხორცის სუნი დატრიალდა. ხაი-ვას გული უფრო და უფრო შეეკუმშა. „ვაი, ჩემო ცხვარო! როგორი სიყვარულით გზრდილი! იმასაც ვეწე, რომ ბატონებად გაიზარდნით და ნამდვილ ცხვრებად იქეციო. ვინ იცოდა, რომ დღეს საღამოს იქავებო“ აკუწავდნენ და ყველაფერს ამას მე ჩემი თვალით დავინახავდი. გაუმაძარო იქავებო“, მგებლი ყოფილხართ, აღამიანები კი არა!“

ყბამოქცეული პირს აწყლაპუნება და თან ხაი-ვას შეტყურებდა.

— ეი, შე მათხოვარო, შენა, მოდი ძველი დახარო!

ხაი-ვას გული ისევ შეეკუმშა.

— არ მინდა! — ჩაილაპარაკა და პირი იბრუნა.

— არ გინდა? შენი ნებაა, ოღონდ მე ვერ მომტყუებ, არ ვეგონოს საღამე გამეპარო, ლეკო!

თარგმნა ცინია კახიანმა

(ღ ა ს ს ს რ უ ლ ი შ ი მ დ მ გ ნ ო მ ი რ შ ი)

ჩ ე მ ი ს კ ო ლ ა

მასხოვს, მასხოვს ჩემი სკოლა და სარკმელთან თეთრი ვერხვი... მთველ, ვნახე, ფერუცვლეული ისევ აქ დგას ჩემი მერხი.

ოსევ გხედავ ნორჩ თაობას — სინათლის და ცოდნის ძიებნელს; მოწიწებით ვესალმებო მთმაჰალარა მასწავლებელს.

ჩემი ენა შემაყვარა, დედანებს ჩამაეკონა; სიკეთე და ერთგულება მან პირველმა ჩამაგონა.

ჩემს ქვეყანას ვემსახურა მულამ, მიზნად დავისახე; ანთებული ლამპარივით თვალწინ მიდგას მისი სახე.

შენ სალამი, სიყმაწვილის სიხარულის გზავ ნათელი! არასოდეს დაგივიწყებ ჩემო სკოლავე, საყვარელო!

ილია ხოშვარია

მ ა რ ტ ო ღ მ ა რ ტ ო ო კ ე ა ნ ე შ ი

საზღვაო ცურვის ისტორიამ ბევრი შესანიშნავი, გაბედული მოგზაურობა იცის, ზოგიერთი თქვენგანს, მკითხველს გაგებელი ექნება ნორვეგიელი მეცნიერის — ნაიერდალის სახელი; მან 1947 წელს, თავის ამხანაგებთან ერთად, ტიფთ გადალახა ოკეანე ამერიკის ნაპირებთან პოლინეზიის კუნძულებამდე. 1936 წელს ორმა ფრანგმა მეცნიერმა პავის კუნძულებთან საზღვაო მუას კუნძულებამდე წავიდა გადასცურება. 1949-52 წ. წ. ფრანგმა მეზღვაურმა ტუმელინმა პატარა ნავით, რომელიც თვითონვე ააგო და აღუტურა, მსოფლიოს შემოუარა ირგვლივ. ასეთივე გაბედული მოგზაურობა მოახდინა ხუთმა კანადელმა ახალგაზრდამ 1954 წელს. მათ გადლახეს ატლანტიის ოკეანე კანადიდან ევროპამდე. ცნობილია კიდევ რამდენიმე უძნელესი მოგზაურობა, რომლებიც ამ ბოლო წლებში მოხდა. ამ მოგზაურობათა უმეტესობა წმინდა სპორტული ინტერესით იყო მოწყობილი, ზოგიერთ მათგანს კი მეცნიერული მინანი ჰქონდა, ამ მხრივ გამოირჩევა ფრანგი ექიმის ბომბარის თავდადება, რომელიც მან მეცნიერების სახელით ჩაიდინა.

აქ მოთხოვნილი იმბავი, ბომბარის გვირგვინი მოგზაურობის შესახებ, ბავშვებო, თქვენ ერთხელ კიდევ დაგარწმუნებთ, რომ თუ აღამაინა მტკიცედ, გაბედულად, რწმენით მოკიდებს ხელს საქმეს, იგი უთუოდ გაიმარჯვებს.

1952 წლის დეკემბერი იყო. თბილისი-თბილისი „პარაკა“ თავისი მორიგი რეისით ეწინააღმდეგებოდა ივრეაში მიღობდა.

მზიანი, ცხელი დღე იდგა.

ნესტიანი დახუთულობისა და ზომიერი, ძილსმოგვირგოლი რუქისაგან გასავითებულმა მგზავრებმა არ იცოდნენ რით გაერთოთ თავი. მგზავრობა ახალი დაწყებული იყო, მაგრამ ბევრს უკვე მიზნებოდა ოკეანის უდაბური სივრცე, რომელსაც არ აცოცხლებდა არც იაქვანი, არც შემხვედრი გემის შორეული კვამლი. მხოლოდ წყალი, წყალი და წყალი...

უცბა სათვალავილო ანძიდან გასტყე მღვარი მგზავრების შემოფოტებული ძახილი აისმოდა:

— აღამაინა ზღვაში!

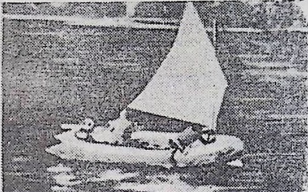
შორს, პორიზონტზე, იალქნის პატარა, რუხი ნაფლეთი მოჩანდა. იგი ხან მცდელო მოქცეულია ზეირებებს, ხან კი, თითქოს ვილაგას ვეშლებოდა, აქაფებულ ზეირთაგანში უჩინარდებოდა.

შეიძლება მეთევზე? მაგრამ რომელი მეთევზე გაბედულა შუა ოკეანეში ნავით შესვლას? არა, უთუოდ გემი დაიღობა სადმე, თორემ სხვას ვის შეუძლია ნამცევა იალქნიანი ნავით ოკეანეში ცურვა!

— იგი მარტოა, — თქვა კაპიტანმა და დურბინი ჩამოეშვა. — აღბათ დაინახავთ საცოდავი. მოუშაღეთ მის საყოფი, მზად იყოს ექიმი.

ბავანზე მოგროვილი მგზავრები გაფაციცებით აღევნებდნენ თავის მისამართულად გაგზავნილ მგზავრებს, რომლებიც სწრაფად უახლოვდებოდნენ ტალღებზე მოთამაშე ნავს.

— რომელი გემიდან ხართ? — შეეკითხა

აი, ბომბარის პატარა ნავი, რომლითაც მან ოკეანე გადასცურა.

თხა კაპიტანი, როგორც კი უტრობი გემბანზე ამოიყვანეს.

არც ერთიდან, — უტრობმა მხრები აიჩეჩა. და გაიღიმა. — ჩემი გემი — ეს ნავია. მე ექიმი ბომბარი ვარ...

ბომბარი?.. ეს გვარი თითქოს ნაცობია კაპიტანისათვის. მაგრამ საიდან? უცბა მის მესხიერებაში ამოცურდა გახუთების სათუთრები: „ნავით ოკეანეში“, „ფრანგი ექიმი ატლანტიის ოკეანის გადალახვის ამბავს ნავით“, „ბომბარი მარტო მიემგზავრება!“

ეს ორივედ თვის წინათ იყო, იქ, ევროპაში. შემდეგ რა მოხდა არავინ იცოდა. ბევრს უკვე დაღუპული გეონა ბომბარი. ახლა კი გამხდარი, გაბუტრებული, მუსსაგან საშინლად დაშფერა, იგი მგზავრების წინაშე იდგა.

ეს უტრობი მგზავრობა ასე დაიწყო: ბომბარი საფრანგეთის ერთ ზღვისპირა ქალაქში მუშაობდა ექიმად. მეზღვაურები იმეფათად ხდებოდა ავად, ამიტომ ახალგაზრდა ექიმი საათობით უსაქმოდ იჯდა ხოლმე თავის კაბინეტში და ზღვას

გასტკეპოდა. ზღვა ხან წყნარია და ღამაზი, ხან კი მრისხანე და შეტრიალილი, იგი არ ინდობს არავის, ათასობით აღამაინის სიცოცხლე ეწირება მის ყოველწლიურად. ექიმმა იცოდა, რომ ამოცანათა დიდი რიცხვი ოკეანეში შიმშილით და წყურვილით იღუპება. კატასტროფაში მიხვედრილებს ნელი, მტანჯველი სიკვდილი ელის. ეს მამის, როდესაც ზღვა ასარდლებებს მილიონობით აღამაინს, სასევა სიცოცხლით; მის ყოველ წვეთში არის საზრდა, არის საყვებო. ეს ხომ უფუნურებაა — დაიღობო შიმშილით „მაცოცხლებელი წვენი“ — სასევა ჯამში, ან წყურვილით მოგვას წყალში. ნუთუ არ შეიძლება მათი შევლა! — ეკითხებოდა თავის თავს ახალგაზრდა ექიმი და ოკეანეში მარტოდ დარჩენილ აღამაინათ ხსნის საშუალებას ეძებდა.

ბომბარმა მრავალი ცდა ჩაატარა და მალე დაამტკიცა, რომ ნედლი თევზით აღამაინს არა მარტო საზრდობა, არამედ წყურვილის მოკლაც კი შეუძლია. იგი ყველაფერ ამას თავის თავზე ცდიდა: იკვებებოდა ნედლი თევზით, კბობოთ, სვამდა თევზის წვეს, ზღვის წყალს.

ახალგაზრდა ექიმის წაბოყვებას ზოგიერთი უნდობლად შეხვდა: — ეს ყველაფერი მარტო თეონია, ლბორატორიული ცდებია. წმენლეთ, თთახის კვლევაში ადვილია თეონიების შექმნა, აბა, სცადეთ ყოველივე ეს პრაქტიკულად, ოკეანეში! — ამბობდნენ ისინი.

დადი ფერის შემდეგ ბომბარმა გადაწყვიტა ვადაცურა ოკეანე და თავის თავზე გამოეცადა ყველაფერი ეს: პრაქტიკულად დაემტკიცებდა თავისი თეონია. მარტოდ, გაჭირვებით მოგროვილი ფულით მან ააგო პატარა ნავი. ნავი რე-

ჩინსა იყო. მრგვალი, ჰაერით ვაზერ-
ლი კედლები ჰქონდა, რომელიც რამდენ-
ნისმ განყოფილებად იყო დაყოფილი,
ის, რომ, ერთი ნაწილის დაზიანების
შემთხვევაში, წყალი სხვა განყოფილე-
ბაში ვერ შევიდოდა.

ბომბარმა ჯერ ხმელთაშუა ზღვა გა-
დასცურა. ამ მგზავრობაში მას თანამ-
გზავრად ერთი ახალგაზრდა ინგლისელი
ახლდა. ისინი უამრავნი ნელ თევზს, სვა-
მდენ ზღვის წყალს, ბევრს ჭურჭლებდნენ,
და ღღერმაც მუქმჩრჩეველად გაიარა, მგა-
რამ, როდესაც ნავი გასცდა ვიბრალტა-
რის სრუტეს და წინ ატლანტის ოკეანის
უნაპირო სივრცე გადაიშალა, თანამგზავ-
რი შეშინდა და შემდგომ მოგზაურობაზე
უარი განაცხადა. ბომბარი მარტო დარჩა,
მაგრამ ამან ვერ გასტეხა მამაცი აღმოი-
ნი. ცოტაოდენი სამზადისის შემდეგ ერთ-
ხელ კიდეც დაათვალიერა ნავი, აღმარ-
თა აიქმნი და დღემდე არჩანული მო-
გზაურობა დაიწყო. თანდათან გაუჩინარ-
და მზით გარუქვული ფერის სანაპირო,
ბოლოს კი, თითქმის ზღვამ ჩაყლაპა,
ხმელეთი სულ გააქრა ჰორიზონტიდან.

მოგზაურობას მცენიერული მიზანი
ჰქონდა და ბომბარიც დიდი სიზუსტით
ასრულებდა წინასწარ შედგენილ გეგმას.
იგი მზის ამოსვლისას დგებოდა; ვაზ-
რეგულს ყოვლისა, აგროვებდა ნაგზე და-
ცენილ მურხინე თევზებს, ორ მთავარ
საუზმეზე ჰკმდა, დანარჩენებს მარაგის
სახით ინახავდა; შემდეგ ერთ-ორ საათს
თევზის ჰერას ანდობებდა. ეს საქმოდ
ხალისიანი საქმე იყო და დრო მუქმჩრე-
ვლად გადიოდა. მერე ნავს ათვალერებ-
და, ამოწმებდა, ხომ არ იყო სადმე და-
ზიანებული, ხავსსა და წყალმცენარეებს
აცილებდა დსკერს. შუადღე რომ მოა-
წვედა, მზის საშუალებით გეოგრაფიულ
მდებარეობას საზღვრავდა. შემდეგ
იწერდა ამინდის მდგომარეობას; ყოველ-
დღე ისინჯავდა სიცხეს, სისხლის წინ-
ვას, ამოწმებდა კანსა და თმას, აკვირდ-
ებოდა თავის სულიერ მდგომარეობას, მე-
ხსიერებას, ნერვულ სისტემას.

...შემდეგ იწყებოდა ნესტიანი, ცხელი,
ტროპიკული ღამე. ბომბარი ჩირათვალ
რადიომიმდებს, ვულაში წამოყოფილი
თაქვემ ზელს ამოიღებდა და ცას ვა-
ცქეროდა; ციმციმებდნენ ვარსკვლავები,
ნავი ნელა, აკვანივით ირწუოდა; ირგვლივ
დღემილი იყო, მხოლოდ ხანდახან წყალი
ნელა ეტლამუნებოდა ნავის რუხების ქ-
დლებს; რადიომიმდებიდან კი ისმოდა
ადამიანთა ხმა, ერთმანეთში ირყოდა

ასეთია რამდენიმე სანტიმეტრამდე შემცირებული ბომბარის
სამი ათას კილომეტრიანი მარშრუტი ევროპიდან ამერიკამდე.

ათასგვარი ენა, ვილაც იცინოდა, გრი-
ალებდა მუსიკა. ქვეყანა ცხოვრობდა თა-
ვისი სიცოცხლით, იგი კი ყველასაგან
მოწყვეტილი მარტო იყო ოკეანეში. ევ-
რაყინ უშველიდა, ვერავინ დაეხმარებო-
და ხიფათის შეთხვევაში.

რაც დრო გადიოდა, ეს ფიქრი უფრო
და უფრო ეძაღებოდა მას. დაეჭვანიტე-
რესი კითხვისადმი, ვერც თავისი ჰერით
ირობდა თავს. შეამჩნია რომ, თავის-
დაუნებოდ, წმადრუქმ ითვლიდა
ღღერებს, ანგარიშობდა ხმელეთადღე დარ-
ჩენილ მინძილს.

ერთ ღამეს საშინელი ქარიშხალი ამო-
ვიარდა, ცა ეღვით დაისვრა, ამბობქრდა
ოკეანე. „მე ვიგარქეინი პანიტური შიში,—
ჩაწერა ბომბარმა დღიურში, — მინდა
გავიქეცე, ჩქარა გავიქეცაო აქაურბობას“.
ქარიშხალი კი საშინელი სისწრაფით მი-
ქრალდებდა ნავს ოკეანის აქორბალი სივრ-
ცეში.

შეორე დღეს ქარი სავესებით ჩაღდა.
საცოდავად დაეკიდა იაღქანი. ნავი უძ-
რავად დიდვა ოკეანეში. „მე სავესებით
ღონემზხილი ვარ, — გვითხულობთ ბო-
მბარის დღიურში,—მაგრამ ჩემმა იღამ
გამიზარჯავა; აი, უკვე ორმოცდაათი დღეა
ოკეანეში ვარ, თუ მერე გადავჩნე, ჩემი

ჩანაწერებიდან ბევრს სასარგებლო დას-
კვნას ვააქეთებს მცენიერებაში“.

ოთხი დღის შემდეგ ნიავმა დაუბერა.
მალე ბომბარმა პორიზონტზე შავი წერ-
ტილი შეამჩნია, რომელც თანდათან
იზრდებოდა, ბოლოს კი დიდ საოკეანო
გემად გადაიქცა.

არ უნდოდათ ბომბარის გაშვება გე-
მიდან. — თითქმის ორი თვე ზღვაში
ხარო, ხელულებდებოდა სურსათის ყუთო,
თქვენ უკვე გამიზარჯეთ! — ეუბნებო-
დნენ მას, მაგრამ მტკიცე იყო ბომბარის
გადაწყვეტილება. ბოლოს, რომ ვერა-
ფერს გახდნენ, თავდადებულ მოგზაურს
წინადადებდა მისცეს კარგად შედილა
პინცი. მან ამაზეც უარი თქვა: ზურგი
შეაქცია მღღარა სუფრას, რომელიც ვინ
იტის რამდენჯერ დასიზრებია ძილში.
დიდი ხვეწის შემდეგ, როგორც ექნა,
ცოტაოდენი ცხელი ფავა შეჭამა, გაუ-
წოდა კაბიტანს მარჩეულით გატყრი-
ლი მარჯვენა და თავის ნაწებ გადავარდა.
ამ შემდეგდამ გაახალისა იგი, მაგრამ

იმის გამო, რომ გემზე დიდად დაარღვია,
მუცელში საშინელი ტკივლები იგრძნო,
დაეშინებოდა მიხეტერია. ფეხის თითებზე
მთლიანად დაიჭრა ფრჩხილები. დღე
დღეს მისდევდა, ღამე — ღამეს, დასუს-
ტებული, არაქათავაცილი ბომბარი კი
მეორე ჯიშუტად განაგრძობდა დგებას.

ბოლოს, მოგზაურობის სამოცდამეხუ-
თე დღეს, ბომბარის მძისაგან ნახებრად
დაბრავებულმა თვალბმა ცისკიდებზე
პალტის ხუჭუქა ქუდივით შეამჩნია. ეს
კუნძული ბარბადოსი იყო. იგი ამერიკის
უახლოვებოდა. მალე, უკანასკნელმა
ტალღამ ნელა შეაცურა ნავი ყვიოელ
სიალზე. თვითონ კი შიშინით უკან
ოკეანეში გაიქცა...

ასე დასრულდა ეს განსაცვიფრებელი
მოგზაურობა. სამოცდამეხუთე დღე გაატა-
რა ბომბარმა მარტოღმარტო ოკეანეში.
ძალზე დასუსტად, დაიკო ოცდასამი
კილოგრამი, მაგრამ იგი ცოცხალი იყო.
მისი გახდელი მცენიერული ექსპერი-
მენტი გამარჯვებით დათავრდა.

თარგმნა ჯურაბ ლევაკოვიძე

პაპიკი ისააკიანი

ნახ. დ. ხახუტაშვილისა

ო რ ი ა რ ა კ ი ახმედან აქლემი

ზაფხულის ერთ დღეს ახმედა ქალაქისაკენ ხუთ აქლემს მიერეკებოდა.

მზე დაუნდობლად აცხუნებდა, წყურვილისაგან ახმედან ტურნები დაუსკდა. შეტად ცხელოდა, უკვე შუაღამე იყო, როცა გზის პირას წყარო ნახა. იგი მზიარული ხმაურით მოჩხრალებდა ხეების ჩრდილში. ახმედამ მირტყა აქლემები წყაროსთან, დააღვივნა წყალი, თვითონაც მოიკლა წყურვილი და ჩრდილქვეშ წამოწვა დასასვენებლად.

მაღე სიამოვნებისაგან თვემბა დაიწყო და შეუმჩნევლად ჩაიძინა.

გაღვიძა მაშინ, როცა შუადღის თაკარა სიცხე განელდა; მიმოიხედა — ხედავს, ერთი აქლემი აღარა ჩანს. აფოხხდა ახმედა ქვაზე და დაუწყო თვალღებობა, — აქლემი მაინც არსად ჩანდა. ოღონდ შორს სოფელი შეინშნა.

ახმედამ აქლემები გარეკა სოფლისაკენ. სოფლის თავში, ღობებთან, დედაბერი შემოხვდა.

— დედილო, — მიმართა ახმედამ, —

ერთი აქლემი დამეკარგა, ხომ არ ვინახავს?

— თვალი შენ აქლემს დაუდგა, მოგიცლია, — გულმოსულად უპასუხა მოხუცმა, — ჩემს შფოთიან მამალს ვეძებ და ვერ მიპოვნის! წავიდეთ, ერთად მოვინახოთ, ჯერ ჩემი მამალი და მერე შენი აქლემი.

ახმედამ უკმაყოფილოდ გაიქინა თავი და გასცილდა.

სოფელში ახმედამ მამასახლისის მოძებნა, მიიბარა აქლემები და გასწია დაკარგული აქლემის მოსაძებნად.

სოფლის ბოლოში, გზაზე, ერთი კაცი დაინახა, რომელიც სობრლით სავსე ტომარასთან იდგა. ტომარა გაჩღვული იყო, ხორბალი იბნეოდა. კაცი მიწაში არეულ სორბალს ანიაგებდა და ისევ ტომარაში ყრიადა.

— ჭეი, ძმობილო, აქლემი დამეკარგა, ხომ არ შეხვედრისხარ?

— ჩემი გასაჭირისაგან თავებრ მეტვევა, შენ კი აქლემზე უხედობ! — გულმოსულად უპასუხა კაცმაც, — მახათი დამეკარგა, ვერა ვბოულვო, ტომარა ვერ წამიღია სახლში, ჩემი ბავშვები ულუკმაპუროდ არიან; მოდი ერთად ვეძიოთ, პირველად მახათი და მერე შენი აქლემები.

— ეს ხალხი ქვუაზე არ არის, — წაიბურტყუნა ახმედამ და გაშორდა.

ვისაც კი მიმართა, ყველა ერთნაირად პასუხობდა: ჩვენ არა გვეპაქმებარა შენს აქლემებთანო.

დაეკარგა ახმედანს აქლემის პოვნის იმედი და გულდაწყვეტილი დაბრუნდა სოფელში. ქანცამოღებული ჩამოჯდა ხის ქვეშ, თავი ხელტბში ჩარგო, ჩაქინდა და მიეცა მწუხარე ფიქრებს. მაგრამ დაღლილობამ სძლია და ჩაიძინა.

ძილში დედა დაესიზმრა. ალტრისიანად უთათუნებდა ხელს თავზე და ეუხნებოდა: „ნუ სწუხარ, შვილო, მოინახება შენი აქლემიც; ასეა მოწყობილი ქვენი იერიება, ერთმანეთს უნდა დეპმართო გასაჭირში. ნუ ციხხვ ხალხს, ყველას თავის საზრუნავს აქვს: ზოგი მამალზე წუხს, ზოგი — მახათზე, შენ კი — აქლემზე.“

გამოიღვია თუ არა ახმედამ, გასწია დიდბარისაკენ.

— რაო, დედილო, ვერ იპოვე შენი შფოთიანი მამალი?

— ვერა, შვილო.

— მოდი ერთად ვეძიოთ.

და შეუდგენენ ძებნას. გვიან საღამომდე დახტეტილობდნენ სოფელში. ერთ კალოსთან მოხუცმა უცბად წამოიყვირა.

— აგე, ჩემი შფოთიანი მამალი შეხედე კედელთან ატუჭულა!... ახმედამ სწრაფად მიიჩიბინა მამალთან,

მაგრამ მამალი შიშისაგან დაფრთხა, გაიქცა მინდვრისაკენ. მამალი გარბოდა, ახმედმა კი ფეხდაფეხ მისდევდა. მოულოდნელად ახმედამ შენიშნა თავისი პელები, რომელიც მშვიდლ იწვა ხალსზე და იცოხნიდა.

გახიზრა ახმედამ.

გამარჯებულის ნაბიჯით მხიარულად გაეშურა სოფლისაკენ. ცალ ხელში მამალი ეჭირა, ხოლო მეორეში — დაქარგული აქლემის სადაფე.

თარგმანი არჩილ დავითიანისა

ღერძი და დიდებულნი

აღმოსავლეთის ქალაქის ერთ-ერთ ქუჩაზე, ზაფხულის მზის მცხუნვარე სხივებისათვის თავი აკრძებინა და სახლის ჩრდილში იწვა მოხუცი დერვიში. იგი ფილქანის გარდი-გარდმო იწვა. პაპანქება სიციხისაგან ღონემიხდილს ძლივს ფარავდ კონძებო.

ქალაქის დიდებული, — წარმოსადერგო, ამპარტავანი, ლამაზად ჩაცმული, მსახურთა გუნდით გარშემორტყმული მიდიოდა ქუჩაში. მის წინაშე ხალხი პირქვე ეგზობოდა, შიშით კედელს მკვროდნენ და მორჩილად თავს დაბლა ხრიდნენ.

ერთმა მსახურთაგანმა მათრახი მოუჭინა და უყვირა დერვიშს:

— შენ რა ფართოდ გაწოლილხარ ფილქანზე, გავლას გეშლით განა ვერა ხედავ ვინ მოდის?! ახლავე ადქი!

— მე ამ პატივს დავდებ მხოლოდ იმას, ვინც ჩემზე მაღლა დგას, — ჰმვიდად უთხრა დერვიშმა.

დიდებულმა გაიგონა დერვიშის პასუხი, დაინტერესდა, ახლოს მივიდა და შეეკითხა:

— განა მე შენზე მაღლა არა ვდგავარ?

— რა თქმა უნდა, არა! არიან ისეთები, რომლებიც შენზე მაღლა დგანან, განა ეს მართალი არ არის?

— მართალია.

— მე ვიცი, რომ შენ ქალაქის მმართველი ხარ, მაგრამ რომ ამაღლდე, ვინ იქნები? — შეეკითხა დერვიში დიდებულს.

— გუბერნატორი, — მიუგო მან.

— მერე?

— მინისტრი.

— მერე?

— მეფისნაცვალ.

— მერე?

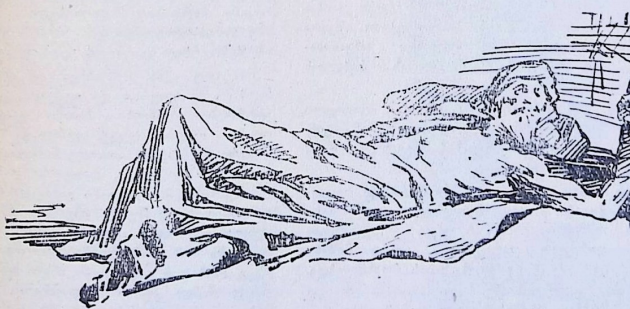
— სულ ეს არის, ჩვენს ზემოთ შაჰი. იგი ყველაზე მაღლა დგას.

— დაუშვით, — შაჰი ვახდი, მერე რა?! — შეეკითხა დერვიში.

— არაფერი! — უპასუხა დიდებულმა.

— სწორედ მე ვარ ის — არაფერი! გადამაბიჯე და წადი, შენს გზას გაჰყევი. — ისეც მშვიდად მოულოდნელად და თვალები მოქანცულად მიიღულა.

თარგმანი მარიამ მერაბიშვილმა

გაუბებარი შეთხვევა

ბებიამ შურას ჯერ კიდევ საღამოს გაუმზადა სუფთა სპორტული მაისურა, მკერდზე ნომრით, და იქვე, მის საწოლთან, სკამის საწურგზე გადაკიდა. შურა დილით გაღვიძებისთანავე ცვა მაისურას და, როცა თითქმის თავი გაყოფილი ჰქონდა საუფლოში, მანში შეამჩნია, რომ უკუღმა იცვამდა.

— ოჰო, დახეთ! — წყენით ჩაიბუღუნა და მაისურა ყოველ მხრიდან დაათვალიერა. — ვიცოდი, ასე იქნებოდა! — რა მიხდა, რა იყო? — შეწუხდა ბებია.

— რა?! ვითომ ვერ ხედავ! — მტირაღლა ხმით მიუგო შურამ. — მაისურა კინადამ უკუღმა ჩაიცივო!

— ოხ, უბედურებავ! — შეიცვალა მობარუნე და წაღმა ჩაიცივ. — უთხრა ბებიამ.

— „უბედურება! უბედურება!“ — გამოავაჯვრა შურამ ბებია. — შენს ვაღამაკიდეს ბუბლიკს ჩავეწერენ და შემდეგ გაიგებ.

— რის ბუბლიკს! რა ბუბლიკს! — ვერ გაიგო ბებია.

— რა და ნული, ბუბლიკი არ იცი რა არის?! — და შურამ ჰაერში თითით წრე მოხაზა, — შენს ვამო ფრენურთში წვაგებთ და ჩვენს გუნდს ბუბლიკს აკიდებენ.

შურა ღორს მთელი ძალით დაუდევრა...

— ემ, როგორ! რატომ უნდა წააგო ჩემს ვამო, მე ხომ თქვენთან არ ვითამაშებ?! —

— ეე, — აგდებით და ღრეებით მიუგო შურამ, — ვითომ არ იცი, რომ თუ ხალხთა უკუღმა ჩაიცივი, წვაგება არ აგცდება.

— კარგად უნდა ითამაშოთ და არც წააგებთ, — უთხრა ბებიამ.

— ვიცით.

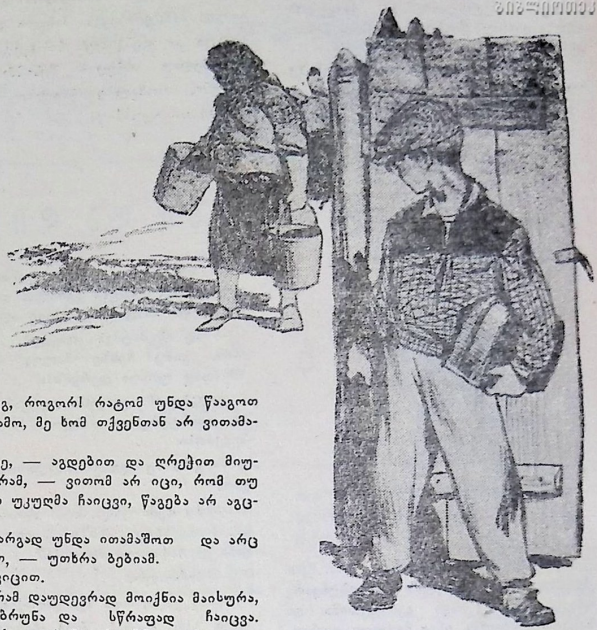
შურამ დაუდევრად მოიქინა მაისურა, გაღმობრუნდა და სწრაფად ჩაიცივა. ხელ-პირი დაიბანა, ისაუზმა და სტადიონისაკენ მოჰკურცხლა. დღეს შურას გუნდი მისივე სკოლის მეშვიდეკლასელების გუნდს ეთამაშებოდა. გამარჯვება თითქმის ეგვეარეშე იყო. მეშვიდეკლასელების გუნდი ძალზე სუსტად თამაშობდა. შურამ ოთახიდან გამოსვლისას ფართოდ გაიშალა კარები, ფეხი ფრთხილად ასწია მაღლა და ისე გადააბიჯა, რომ კარის ზღურბლს არ შეხებოდა. მას ახსოვდა, რომ ერთხელ, როცა იგი ზღურბლს ფეხით წამოედო, იმ დღეს მისმა გუნდმა გამანადგურებელი ანგარიშით წააგო თამაში.

შურამ გადაირბინა ეწო, შეჩერდა კიშკართან, ოღნავ გამოიღო კარი და ქუჩა დაათვალიერა. მისი სიფრთხილე ზედმეტი არ აღმოჩნდა: შორს ქალი დანინახა — ხელში ორი ვედრო ეჭირა. აშკარა იყო, წყლისათვის მიდიოდა ონკანისაკენ, რომელიც იქვე, შურას სახლთან იყო.

— ერიპა! ვიღაც დეიდა ცარიელი ვედროებით! ჩაიბუღუნა შურამ, — ვინ უნდა იყოს ნეტავი? ნამდვილად ისაა, იუღიას დედა.

შურა კარს უკან მიიმალა და გადაწვიტა ქალი გაეტარებია, რადგან მისი რწმენით, ვინც არ უნდა შეხვედროდა ცარიელი ვედროებით, ცუდი ნიშანია იყო — წარუმატებლობას მოასწავებდა.

ვედროებიანი ქალი დედინს არ გამოჩინდა. შეწუხებულმა შურამ ისევ გაი-

ჭვრიტა კარებში და დანახა, რომ იუღიას დედა მეზობლის სახლთან დგას და დეიდა ფანის ესაუბრება.

— ოჰო! ესენი ალბათ საღამომდე ილაპარაკებენ! — მოღუშეთი თქვა მან.

იღა შურა ალაყავს უკან ვიწრო საჯინბოში გამოწყვედილი ცხენით, რომელსაც გასანძრევი არ აქვს და ვარე განავარდნა სურს. ფეხით მიწას ჩიქნიდა. ბრაზმორთულმა დასწყველა ქვეყნად ყველაფერი! დეიდა ფანია იუღიას დედა ვედროებიანად და ყველა, ვინც ასე ახლოს გააკეთა მის სახლთან ონკანი. პირდაპირ შეუძლებელი იყო ისე გამოსულიყო ეწოდან, რომ ვინმე არ შემოყროდა ცარიელი ვედროებით.

როგორც იქნა, მეზობლებს შორის საუბარი დამთავრდა და იუღიას დედა ვედროების ჩხარუნით ჩაიარა. ვადაკარ თუ არა იუღიას დედა, უცხად გამოხატა საფარინად, მაგრამ ათილედ ნაბიჯიც არ გადაუდგა, რომ შავი, დიდყურა ცნაული შენიშნა. მას ღობეში გამოყოფი თავი და მიჩერებოდა შურას თავისი მწვენი თვალებით, თითქმის სურდა გაეყო, რაიმე ზიანს ხომ არ მომაყენებს ბავიო. შემდეგ ღობიდან გამოძრომა იწყო და აშკარად ჩანდა ქუჩის ვადარბენას აპირებდა.

— აცხა, აცხა! — დაუტია შურამ ცინ-
დას და მიწაზე იმავარად დაიღწა,
თითქოს ქვის აღება უნდაო. ცინდალს
შეერინდა, უკან დაიწყო და ეწაშში მი-
მალა.

— მე შენ გირჩენებ! — დაეშურა
ცინდალს.

— ასეთი პატარა და უკვე სურვილი
აქვს — ვადაბნის ვადაღობნის გზაზე.
გზა ახლა თავისუფალი იყო და შურა
მხნედ მიამბივებდა. მაგრამ უცებ თვალს
მოჰკრა, რომ შორს, ჰემკრიდან საკმაოდ
დიდი ჩასუბნებული ღორი გამოვიდა და
აუჩქარებლად იწყო ქუჩაზე გადასვლა.
მოსახვევში შეუხვია და სირბილი განაგ-
რძო, რომ ღორი უკვე შუა ქუჩაზე იყო.
უცებად გაახსენდა გზის გადაქრის სა-
შურობა და ღორს უყვირა:

— სსუუ, სსუუ ღორო!

მაგრამ ღორს მისთვის არავითარი
ყურადღება არ მიუქცევია და მოკლე
ფეხების პაკაპუით გზა ნაწავრძო.

— შეჩერდი, შე სამაღელი! — მთელი
ხბით დაუბრიალა შურამ და გაქანდა,
რათა ღორისათვის გზა გადაეჭრა.

შეშინებული ღორი გაიქცა, გადაარბინ-
და ქუჩის მეორე მხარეს და ღობის გას-
წვრივ ქუჩერილით გაქანდა.

შურა ღორს მთელი ძალით დაედევნა,
ცილილობა ღორსა და ღობეს შორის
გამჭვრალიყო, მაგრამ ვერაფრით ვერ
მოახერხა. დამფრთხალი ღორი სწრაფი
ჩრითით ვარბოდა. ბოლოს, როგორც
იქნა, დაეწია და ზურგში წიხლი ჩასცხო.
ღორმა შიშისაგან შესხვევლა და გარ-
კეცებული ძალით გაქანდა. მოპრდაბი-
რე მხრნად ვიდეც ქალი მოდიოდა.

— არ გაუშვიათ, დაეპირებო! — ხელ-
ბის ქნევით შესასხა შურამ.

ქალი დაბნეული შეჩერდა. ღორმა მო-
სახვევში შეუხვია და სირბილი განაგ-
რძო.

ქალს შურასათვის რაღაც უნდადა
ეცოთხა, კიდევ ცოლა პირი სათქმელად,
მაგრამ შურას მისთვის არ ეცალა; ხელი
ჩაიჭინა, ღორის კვალს მიჰყვა და მოსა-
ხვევში გაუჩინარდა.

— ოხ, შე საძაგელო არსებავ! — ლან-
ძღვდა იგი ღორს და ხედავდა, რომ მათ
შორის მანძილი ოდნავადაც არ მცირდე-
ბოდა.

როცა შესახვევი დამთავრდა, ღორმა
მეორე ქუჩისაკენ შეუხვია და მოპირდა-
ბირე მხრისაკენ მოქუსლა. იქვე, შუა
ქუჩაზე პატარა ბიჭები თამაშობდნენ.
შურამ დაინახა ისინი და შორიდან დაუ-
ყვირა:

— ძებო, არ გაუშვიათ! დაიპირეთ ღო-
რი!

ბავშვები შუა ქუჩაზე გამწკრივდნენ,
ხელები გაშალეს და ღორის დასაქრად
მოემზადნენ, მაგრამ, როგორც კი ღორი
მიუახლოვდა, შეშინდნენ და აქეთ-იქით
გაიფანტნენ.

— ეჰ, თქვე მხდლებო! — დაუყვირა
შურამ მათ და, გააფრთხებულმა, თავს
წვეთს მუშტების ქნევით ჩაუქროლა ბავ-
შეებს.

დაიწყო დაღმართი. ღორი დაიღალა,
ჩქარი სირბილი აღარ შეეძლო. არაქათ-
განოცლილმა თითქმის შეწყვეტა ქუჩა-
რილი და მხოლოდ ხმელი ხის რიგზე
მოხვედრლი ხერხითი სრატუნებდა.
შურამ უკანსენული ძალ-ღონე მოიკრი-
ბა, გადახდა, როგორც იქნა გაუწრო
ღორს, ცხვირისას ჩაუბრინა და უკანვე
შეიბრუნდა.

ღორს აღარაფერი გაეგებოდა, ინერ-
ციით განავრძო გზა, მიფორხილობდა,
მიბორძიკობდა, მაგრამ, რაკი შენახა,
რომ არავინ დეინდა, გასავადებული
შუა ქუჩაზე გაიშლართა. პირი გაეღო,
ენა ძაღლივით გაღმუფვარდა ვეღღზე
და დალილობისაგან საბერველივით
აქმინდა.

— „ივე მივარფი ღრტუტუნას! არ
გამოუვიდა გზის ვადარბენა! — სინაფ-
ლით ფეჭობდა შურა. — პირიქით, მე
გადავურბინე მის და ასეც მოუხდება.
ახლა მას შეეძობებოდა ალბათ რაიმე ე-
დო... უთოვად დაკლავენ!“

როცა შურამ სტადიონს მიაღწია, თა-
მაში უკვე დაწყებული იყო. შორიდანვე
შეამჩნია ბაღის წვეთი მონავარდე ბურ-
თი და მოედნის გარშემო შეგროვილი
ბავშვები. იქვე, შორიასლო, სკამზე კა-
პიტანი ევორ პოკოვი და შურას გუნდის
წევრები იხსნენ. საკმაოდ სედიანი შე-
ხედულება ჰქონდათ და თამაშს უგუ-
ლოდ, უინტერესოდ უყურებდნენ. შურა
მივიდა მათთან და გაჩერდა.

— საით მიიჭირა ასე! — გელხიანი
ღმბილით უთხრა ევორმა. — ალბათ ფი-
ქრობ, რომ ისეთი დიდი ეინმე ბრანდე-
ბი, — უშენოდ თამაშს არ დაიწყებდნენ.

— ეინ თამაშს? — შეიკონაზეუ პა-
სუსხის გაუცემლად ჰქითხა შურამ. —
ჩენე ხომ პირველი ვთამაშობთ.

— „პირველი, პირველი!“ — გა-
მოჯავრა ევორმა. — ძილის გუღაც!

ადრე უნდა ადგე. შენ ალბათ იფიქრებოდა
ისეთ მწიშნელთან ვაფხატონს, რაფხაჩიჩიჩი
რაც შენ ხარ, სადაომდე დაელოდებოდ-
ნენ მსაჯუმა მხოლოდ ზეთ წუთს დაიცა-
და, შემდეგ კი ჩენი გუნდი შეჯიბრებ-
და მოხსნა.

— სთუო ბუბლუს ჩაგვეწერენ? — შე-
ნადა შურა.

— უკვე ჩაგვეწერეს.
— თემაღებელი! — არ მოხდებოდა.
ჩენი თამაში სხვა დროისათვის ვადაუ-
ტანათ!

— აი ახირებული! თითქოს არ იცის,
რომ, თუ გუნდი შეჯიბრზე მთელი შე-
მადგელობით არ გამოცხადდა, დამარც-
ხებულია თვლიან.

რა თქმა უნდა, შურამ ამის შესახებ
ყველაფერი იცოდა, მაგრამ ანე უბრა-
ლოდ იმისთვის ლაპარაკობდა, რომ შუ-
რამე თავი ვაემათლებინა. ბიჭები ბუ-
რას ეაწრო რკალად შემოვრტყნენ.

— შენისთანა ჩორჩის გამო უკანს-
კენლ ადგილზე გამოვდივართ. დღეს ხომ
ნაღდი მოვიდა გექონდა. ახი იქნება წა-
მავარტყათ ქენომა, რომ შემდეგისათვის
გახსოვდეს.

შურამ ხელი აჰკრა ვიღაცის მოწვეულ
ხელს, ბიჭებს რკალი გარღვია და გა-
მოვარდა; მეგობრების დაცინვას თავი
დააღწია, შეჭვრა მაყურებელთა რიგებში
და თამაშს გააყულა თვალს. თუმცა ახ-
ლა მას თამაში რატომაც აღარ იზიდავ-
და. სტადიონიდან იგი ჩუმად გაიპარა,
თავჩაღუნული და მოწყენილი სახლში
წაინახლდა.

როგორ მოხდა ყველაფერი ეს? —
ფიქრობდა გზაში შურა. — ხალათი უკუ-
ღმა არ ჩამოცემას, კარის ზღურბლს ფე-
ხით არ წამოვდებოდა, ღორს გზაზე არ
გადაურბენია, ბუბლუკი კი მაინც ავჯი-
ვდეს! ყოვლად გაუგებარი ამბავია!

თარგმნა ზაღვან ღოღოღობრიძემ

ც უ ლ ზ უ ტ ი

ერთი ცულუტი ბიჭუნა სოფლის შარა-გზას მოჰყვება; ვაშლის ხეს ერთი ნაყოფი შენიშნა წითელლაყვება.

ფოთოლაყვენილ კენჭეროს ნაყოფი შემორჩენია; ბიჭუნამ ტაში შემოჰკრა: — ის ხომ ნამდვილად ჩემია!

უმალვე ხეზე აცოცდა, გადმოიწია ტოტი და ნაყოფი დაბლა დაეშვა, ბიჭუნამ ველარ მოსწყვიტა.

ხელადვე გაჩნდა ღრუტუნა, ლუკმა იშოვნა თავისი, პირი დაავლო, გაიქცა ღრუტუნითა და ხალისით...

ვაშლის პარონმა მიუსწრო, ბიჭმა ძლიერ ჩაიბურტუნა: — მე ხომ არ შემიძამია, ვაშლი წაიღო ღრუტუნამ.

ზაქარია შპაზარეიშვილი

ელექტროსადგური იმუშავებს ზღვის ფყლით

როგორც ცნობილია, მთვარის მიწოდულობის წყალობით დედამიწის სანაპიროზე ზღვის დონე დროდადრო იცვლება. ზღვა ხან იმატებს დონეს, ხან კონტრარაზულად ამოიწევს ნაპირზე, ღრმად შევა მდინარეთა შესართავებში და ლურჯი წყლით ვაჟებს მათ; ხან კი ისევ უკან იხევს, ათეული მეტრებით

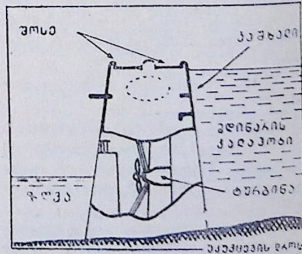
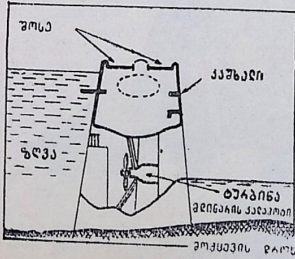
სცილდება სანაპიროს. ბუნების ეს უცვლელი, უდიდესი სიზუსტით მოქმედი მოვლენა, ადამიანს დღეს სურს გამოიყენოს ელექტროსადგურების მშენებლობაში.

მსოფლიოში პირველი ახალი ტიპის ელექტროსადგურის მშენებლობა ახლახან დაიწყო საფრანგეთში მდინარე რანის ფართო შესართავში. ფრანგ ინჟინერებს გაღწეული აქვთ მდინარე გადაკეტონ 725 მეტრის სიგრძის კაშხალით; კაშხალს სივარცე ძალზე დიდი — თითქმის 48 მეტრი ექნება. მოქცევის დროს წყალი ზღვის მხრიდან მიაწვება ბეტონის კედელს, კედელში დატანებული მილებით წყალი შეიჭრება კაშხალში და მოძრაობაში მოიყვანს ელექტროტურბინის ბორბალს, რომელიც კაშხალშივე იქნება ჩადგმული. მოქცევის შემდგომ, უკუქცევის ძალით, წყალი ახლა უკვე მეორე, მდინარის მხრიდან მიაწვება კაშხალს, მიეჭრება

ელექტროტურბინის ბორბალს და დაბრუნებს მას.

ასეთი ელექტროსადგურის აგება ისეთ ადგილებშია უფრო ხელსაყრელი, სადაც დიდი მოქცევა და უკუქცევა იცის.

შორს არ არის ის დღე, როდესაც ბუნების ეს უდიდესი წყარო — ზღვის მოქცევა-უკუქცევა ადამიანის მიერ სრულყოფილად იქნება გამოყენებული.

ალექსანდრე მაკედონელი და დიოკამი

ერთხელ, ალექსანდრე მაკედონელმა, ბრძანებულ ამლის თანადრობით, გამოჩენილი ბერძენი ფილოსოფოსი დიოკამი ინახულა. დიოკამი დიდი სახელითა და პატრიარქობით სარგებლობდა ხალხში; მას საშინლად სძავდა სიმდიდრე და ფუფუნება. „თუ ადამიანს სურს, ბედნიერი იყოს, იგი მცირედით უნდა დაეკავოდეს ფილოსოფია“, — ამბობდა ის და ამ მოსახრებას თვითონვე ატარებდა ცხოვრებაში: ცხოვრობდა დიდ კასრში და ტანს დაძინებდა მოსასახამი უფროადა. იმ დროს, როდესაც ალექსანდრე მაკედონელი თავისი ამალით დიოკამის საყოყუნელს მიუახლოვდა, ბერძენი ფილოსოფოსი თავის კასრის წინ იწეა და მზეზე თვებობდა. მხარეთაზე უჩუბუნელოდ წამოწოლილი დიოკამი დიდხანს ესაუბრა მაკედონელს; ბოლოს მისი ღრმა ფილოსოფიური მსჯელობით მოზაბულელი მწვდართთავარმა დიოკამს დახმარება შესთავაზა და უთხრა: „სახელივანი აღმინაო, სათხოვარი ხომ არ გაქვს რაიმე, მიზიარო, სიამაფეებით შეგვიარსებო“. ერთი სათხოვარი მატქს, ეს შენისააო“, ჩამომეცალო მზეს ნუ მჩარდილაო“ — უბასუბა დიოკამი.

ვაცინათი ამაღამი, ჩაფიქრებული სარდალ ცი მიუბრუნდა მათ და უთხრა: „მე რომ მაკედონელი არ ვყოი, დიოკამი ვიყავი ვისურებო“.

საინტერესო აღმოჩენა

მუთისიდან წყალტუბოსაკენ მიმავალ ფარო გზატკეცილს პატარა გზა გამოიყოფა. ამ გზას რომ გაეყვებით, ტრის პირზე, ბუჩქებისა და მიწისაგან გაშენილ მოზრდელ ფართობს შეამჩნევთ. ახლოს რომ მიხვალთ და გაეყვებულთ თიხის ზედაპირს დააკვირდებით, კარგად დაინახავთ უძველესი ანაბეჭდებს. მეცნიერებმა დაამტკიცეს, რომ ეს ანაბეჭდები 100-150 მილიონ წლის წინათ, მეზოზოური ერაში მეზოკრები გიგანტური ცხოველის, დინოზავრის ნივთებია.

ეს აღვლები იმ ეპოქაში ზღვის ნაპირზე მდებარეობდნენ, დინოზავრი, როგორც ჩანს, წყლიდან ხმელეთზე ამოსულა და დასველებულ თიხაზე თავისი დიდი სიძიმის წყალობით თითქმის კვალი დატოვებდა. მაღელ ეს სახაპროს რომელიღაც სტიქიური მოვლენის გამო მიწითა და კვიშით დიოფარა, ხოლო უფრო მოგვიანებით, კავ-

კასის მთების გაჩენასთან დაკავშირებით, ხმელეთის ამ ხაწილმა ამოიწია და ზღვამ უკან დაიხია.

ასე შემთინახა მილიონობით წლებში მანძილზე დინოზავრის კვალი გაცივებულმა თიხამ.

თიხაში ნივთები

ცნობილია, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის ატლანტიკის ოკეანის სანაპიროზე ძალზე დიდი ზღვის მოქცევა იცის.

აქ, შოტლანდიის ნახევარკუნძულსა და მატრიკს შორის მდებარეობს ხმელეთში ღრმად შეჭრილი ვიწრო ყურე, სადაც მოქცევის დროს წყლის დონე 25 მეტრით იმატებს. უქუქუქვის დროს, როდესაც ოკეანე უკან იხევს, ყურე მილიანად იცლება წყლისაგან.

ადგილობრივმა მოსახლეობამ გონებამხვილურად გამოიყენა წყლის ღონის ასეთი დიდი ცვლა. ყურეში, ფსკერზე, გარდობარდმო ბოძები ჩასვეს და მათზე ბაღე გააღვიმეს. მოქცევა რომ იწყება, წყალთან ერთად თევზები მიდის ყურეში ლოდელ უტრავს აქ რამდენიმე საათს, მაგრამ იმ, იწყება უქუქუქვა და ზღვა ისეთივე სისწრაფით იხევს უკან, როგორც რამდენიმე საათის წინ ყურეში შემიჭრა. თევზს მოულოდნელ წინააღმდეგობა ეძლევა, ვეღარ ახერხებენ წყალთან ერთად წასვლას, და მეივერეშთა მსხვერპლი ხდება. შეთევვეები სწრაფად ჰკრეფენ შლიანთ ფსკერზე და ბაღეზე დარჩენილ თევზებს.

ბავშვები, თქვენ ალბათ ხელებით, ზომბ მათი ყურე შესანიშნავი ადგილია ენექტროსადგურის ასაგებად. ვიცილის დრო და ბუნების ამ ჯილდოს, ალბად სრულყოფილად გამოიყენებს ხალხი.

ალიონების ეპოქა — საბჭოთაო მეტყველო და საინჟინერო მეცნიერებათა საოცრო სწრაფი განვითარების პერიოდი იყო.

მოუხედავად რელიგიის მაკარი დენისა, მაშინდელი ოსტეტა-ხელისაგან ათასგვარი ისეთ ავტომატს იღონებდნენ, რომ განცევიერებაში მოჰყავდათ მაშინდელი საზოგადოება.

ერთდერთი ასეთი მაქანა, რომელიც მანამდე არსებულ, საოცარი თვისებებით ხასიათდებოდა, კემპლის მთერ შექმნილი რკინის ადამიანი იყო.

ეს მაქანა შესანიშნავად ზამთვად ადამიანს ლაბარაკში.

მელო რკინის ადამიანს, გარდა მზამდელის უნარისა, აზროვნების ნიჭიც გამოაჩნდა — მან ჰაღრკის თამაში დიოფო. სწრაფად მოელო ქვეყანას ამ საოცარი ავტომატის ამავე. მრავალი მოქალაქე შეეცადა დევერეგინებინა ფარხმალო რკინის მოქალაქისათვის, მაგრამ მტყივად იჯდა საუბარყო დღესთან კემპლის ფალკონი და ყველასკე გასაკვირად ერთიმეორეზე ამარცხებდა

მოწინააღმდეგეებს, კარგა ხნის შემდეგ, შემბრებელი გამოირკვა, რომ ავტომატს სრულიად არ ჰქონია აზროვნების უნარი. თუმცე ავტომატს რღუმე მიწვე გამოიმგონებელი კემპლის ომალაბოდა. სწრაფდ ის იყო ასე ოსტატურად რომ ათამამებდა ჰაღრკის ფიგურებს რკინის ზელებით.

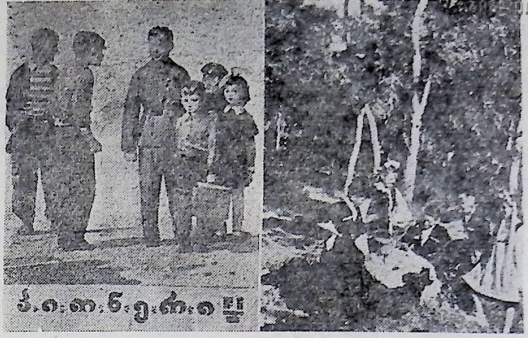
მაგრამ ის, რაც მაშინ დაუჯერებელი და ზაბაძული იყო, ღღს უკვე სინამდვილედ იქცა. უკვე შეიქმნა ავტომატები, რომლებიც ადამიანის ნაცულად ასრულებენ რთულ მათემატიკურ განჯარიშებებს, თარგმნიან ტექსტს, უტარვენ ფორტიპიანოზე... ასე რომ, ავტომატს შეუძლია იაზროვნება და შესაბუნის ბეჭეის ასეთი საქმე, რაც ლოგიკურ აზროვნებას მოითხოვს.

იყო ღრო, როდესაც სიტყვა „გა-
ზეოს“ მსოფლიოს მხოლოდ ერთი ქა-
ლაქის — ვენეციის მცხოვრებნი ხმა-
რობდნენ, ამასთან ამ სიტყვას მამინ
სულ სხვა აზრი ჰქონდა: „გაზეთა“ —
ვერცხლის პატარა ფულს ეწოდებოდა.

ვენეცია შუასაუკუნეებში ევროპის
პოლიტიკური და საეკონომიკური ცენტრი
ბის უდიდესი ცენტრი და მილდარი
რესპუბლიკა იყო. ვენეციელ ვაჭრებს
სკირდებოდათ ცნობები მსოფლიოს
სხვადასხვა ქვეყნებიდან, აინტერესებ-
დათ ფასები, საქონლის ხარისხი და
სხვა. სხვაგან სად, თუ არა ნავსადგურ-
ში, სადაც უცხოეთის ათასობით გემი
იყრიდა თავს, შეეძლოთ შეეგროვებინათ
საინტერესო ცნობები? ცნობების შეგ-
როვებას რომ ორგანიზებული ხასიათი
ჰქონოდა, ვენეციელმა სპეციალური
ბიურო შექმნეს. ეს ბიუროები აგრო-
ვებდნენ ცნობებს არა მარტო საქონლის
ფასების და გემების მისვლა-მოსვლის
შესახებ, არამედ ხარზად ეტაბუდონდნენ
მეზღავრთა მიერ ნაამბობ შორეულ
ქვეყნების ამბებსაც. ბიუროების აგენ-
ტები დაეხეობოდნენ ნავსადგურში,
აგროვებდნენ ათასგვარი ახალ, საინტე-
რესო ცნობებს და ქაღალდზე გადა-
ქონდათ, შემდეგ ეს პატარა ხელნაწერი
ფურცლები თითო იერცხლის ფულად —
გაზეტად იყიდებოდა მოსალოებაში.

ღროთა განმავლობაში ფულის სახელ-
წოდება „გაზეტა“ თვით ამ ხელნაწერს
ფურცლებს დაერქვა, ხოლო შემდეგ,
როდესაც ბეჭედა შემოვიდა, ეს სახელ-
წოდება მტკიცედ დამკვიდრდა მრავალ
ენაში. ნაბეჭედა გაზეტაში ძალე თავისი
უმცროსი ძმა — ეურნალი დაბადა.
სხვათაშორის ამაზე თვით სახელწოდება
„ეურნალი“ მიუთითებს, რომელიც
ფრანგულ ენაზე გაზეოს ნიშნავს.

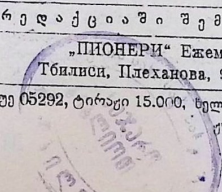
ბ. ა. ი. ნ. ვ. რ. ი. შ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ა. შენგელია — ოქტომბრის დღია (ლექსი)	1
ბ. ქორქია — ვნაის გზა (ნამდვილი ამბავი)	2
გ. გეჭაძე — პიანერული სიმღერა ლენინზე (ლექსი)	3
დ. ბარტო — ზენელორდო (ოლემა, თარგმანა მ. ლებანიძემ)	5
ე. გაბრიძე — სატყეო მეურნეობაში, (წერილი)	10
ვ. ვიდილოვა — ფედა ქრეშუკი (მოთხრობა, თარგმანა თ. მთვარელიშვილმა)	12
ა. დონაძე — ზოია კოსმოდემიანსკიას (ლექსი)	15
ლ. სულაბერიძე — (ქურდი)	16
ხუა შანი — მამლისფრთიანი წერილი (მოთხრობა, თარგმანა ც. კახიანი)	19
ც. გოლუბევი — მარტოღმარტო ოცენები (წერილი, თარგმანა ზ. ლეშაშვილმა)	24
ი. ხოშტარია — ჩვენი სკოლა (ლექსი)	23
ი. ისაკიანი — ამბელას აქლემი; დერეფნი და დიდებული (არაკები, თარგმანა ა. დავითიანი და მ. მეტრეველი)	27
ნ. ნოსვი — გაუფუბარი შემთხვევა (მოთხრობა, თარგმანა მ. ლოლობერიძემ)	29
ზ. შერაზდიშვილი — ცულაფთა (ლექსი)	30
ტეჭენიკის სამყარო	31
მ. ოკლედი ყველაფერზე	31
გარეანის პირველ გვერდზე — „არ გახედო“ — ნახატო რ. ცუცქერიძისა. გარეანის მეორე გვერდზე — „გ. ი. ლენინი“ — თბილისში, ვ. ი. ლენინის სახელობის მოედანზე დადგმული მონუმენტის დეტალი. ქანდაკება ვ. თოფურიძისა. გარეანის მესამე გვერდზე გასართობი. გარეანის მეოთხე გვერდზე — „მეგობრობა“ — ფოტოგრაფი მ. აკოფივისა.	
ეურნალი დასურათებული მხატვრები: ალ. ბანდელაძის, რ. ცუცქერიძის, გ. თოთბაძის, ე. მახარაძის და გ. გელოვანის მიერ.	

სარედაქციო კოლეგია: რ. ელანიძე, გ. ვარდლანაძე, რ. თაბუაშვილი, მ. ლებანიძე, (პ/მ. მდივანი), მარიჯანი, გ. ფიცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი), ე. ქარელიშვილი, გ. შატერაშვილი, ბ. შელია, ვ. კეილეძე.

„ПIONEРИ“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. ноябрь, № 11 1956. Тбилиси, Шеханова, 91. რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლებნაძის ქ. 91. ტელ. 3—81—85. საბჭოთა კავშირის მთავრობის დასახ. 18/XII გამოცემა. შვებ. № 509, სტამბის შვებ. № 1332, პოლიგრაფიკომისიონტი კომუნისტურ პრესის გარეკანი დაბეჭდილია ლითონ-ოფსეტური ბეჭდვის ფაბრიკაში.

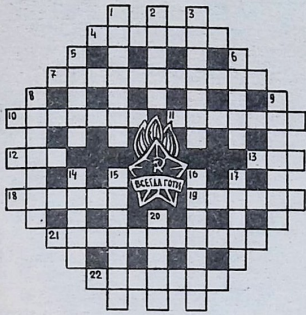

ბასართობი

კ რ ო ს ვ ო რ დ ი

გვირტიკალურად: 1. სისხლადენი მილი; 2. დასავლეთ ციმბირის მთიანი მხარე; 3. ვარდი ანუ...; 5. სოფელი თბილისის მახლობლად; 6. საღმრთაწმიდა მასალა; 8. ზანგი მომღერალი; 9. სახელმწიფო აზიაში; 14. ქართული ეროვნული თამაში; 15. საუბარი; 16. სამყაროს ნაწილი დასავლეთ ნახევარსფეროში; 17. გაღვანური ელემენტის დადებითი პოლუსი; 20. შესაძლებლობა, მოხერხებულობა.

ჰორიზონტალურად: 4. ივანე-არაკების დიდი ოსტატი; 7. ქართველი მწერალი; 10. სახელმწიფო სამხრეთ ამერიკაში; 11. მდინარე საქართველოში; 12. რიცხვი; 13. ინგლისელი მწერალი; 18. მოწყობილობა სითხის ან გაზის გამოსაშვებათ; 19. ფულის ერთეული; 21. გვირი ქალაქი; 22. დასასვენებელი კარმიდამო კურორტზე.

შეადგინა ვ. ნიკოლაიშვილმა
ს ვ ა ლ მ თ!

$$3 = \frac{17469}{5823}; \quad 7 = \frac{16758}{2394};$$

ზემოთმოყვანილ წილადებში გამოყენებულია ყველა ციფრი 1-დან 9-მდე თითო-თითოჯერ.

სცადეთ იგივე ციფრებით შეადგინოთ ანალოგიური წილადები ისე, რომ მიიღოთ განაყოფები 2, 4, 5, 6, 8 და 9.

6. თავადიწივილი

პასუხი „პირნიკის“ № 10-ში მოთავსებულ ბასართობზე

პასუხი ნახუმარო გამოცანაზე
„უცნაური დღი“

მოხუცმა მხედრებს ცხენების შეცვლა ურჩია.
პასუხი „თავსატეხზე № 1“

48	102	108	135	165	198	210	231	288	321	351	369	402
თ	უ	კ	ა	ც	ს	ა	ც	ლ	ნ	ნ	ა	ა
417	498	504	516	522	579	612	654	687	699	705	732	789
რ	ა	ა	ქ	ვ	ს	ბ	ა	ს	ტ	ა	ნ	ჯ
807	843	903	915	945	990	1002	1020	1056	1080	1092	1106	1112
ა	ვ	ს	წ	უ	თ	ი	ს	ო	ფ	ე	ლ	ი

„თუ კაცსა ცოდნა არა აქვს,
გასტანჯავს წუთისოფელი“.

პასუხი „გამოცანაზე“
ელექტროდენი.

პასუხი „თავსატეხზე № 2“

